

Woda przeznaczona do spożycia przez ludzi

Kompendium

Redakcja:

Anna Kamińska, Agnieszka Strzemieczna

Publikacja przeznaczona do bezpłatnej dystrybucji w formacie elektronicznym

Główny Inspektorat Sanitarny
Warszawa, wrzesień 2018 r.

© Główny Inspektorat Sanitarny 2018

Wszelkie prawa zastrzeżone

Niniejsze opracowanie łącznie ze wszystkimi ilustracjami i schematami jest chronione prawem autorskim. Prawa autorskie do niniejszego opracowania przysługują Głównemu Inspektoratowi Sanitarnemu.

Kopiowanie, przetwarzanie w systemach elektronicznych, tłumaczenie oraz jakiegokolwiek inne wykorzystanie niniejszego opracowania lub jego fragmentu wymaga wskazania autorów opracowania i źródła.

Stan prawny na wrzesień 2018 r.

ISBN 978-83-950847-0-6

Wydawca:

Główny Inspektorat Sanitarny

ul. Targowa 65

03-729 Warszawa

tel.: +48 22 536 13 00

fax: +48 22 635 61 94

www.gis.gov.pl

e-mail: inspektorat@gis.gov.pl

SPIS TREŚCI

I. BEZPIECZEŃSTWO ZDROWOTNE WODY	9
1. Substancje występujące w wodzie, objęte obowiązkiem badań	11
2. Parametry / substancje badane w wodzie przeznaczonej do spożycia przez ludzi	13
2.1. Parametry / substancje badane w wodzie przeznaczonej do spożycia według grup	13
2.2. Badanie substancji promieniotwórczych w wodzie przeznaczonej do spożycia przez ludzi	16
2.3. Badanie substancji (parametrów) w wodzie przeznaczonej do spożycia przez ludzi oparte na ocenie ryzyka – nowe podejście	18
2.4. Zatwierdzanie oceny ryzyka	19
2.5. Strefy ochronne ujęć wody w ujęciu Prawa wodnego	23
2.6. Wiarygodność badań jakości wody	26
3. Stwierdzanie przydatności wody do spożycia / warunkowej przydatności wody do spożycia / braku przydatności wody do spożycia	28
3.1. Informacje ogólne	28
3.2. Punkty zgodności	29
3.3. Stwierdzenie przydatności wody do spożycia	31
3.4. Stwierdzenie braku przydatności wody do spożycia	31
3.5. Stwierdzenie warunkowej przydatności wody do spożycia	33
3.6. Stwierdzenie przydatności wody do spożycia na warunkach udzielonego odstępstwa	38
II. PRODUCENCI WODY I ICH ZADANIA Z ZAKRESU BEZPIECZEŃSTWA ZDROWOTNEGO KONSUMENTÓW (ODBIORCÓW USŁUG)	41
1. Zadania związane z kontrolą jakości wody	43
2. Obowiązki producentów wody związane z zapewnieniem bezpieczeństwa zdrowotnego wody w odniesieniu do organów Państwowej Inspekcji Sanitarnej	46
2.1. Obowiązki podmiotów prowadzących zbiorowe zaopatrzenie w wodę	46
2.2. Materiały i wyroby stosowane w procesach uzdatniania i dystrybucji wody	51
3. Obowiązki producentów wody związane z zapewnieniem bezpieczeństwa zdrowotnego wody w odniesieniu do organów samorządu terytorialnego	53
4. Obowiązki względem konsumentów (odbiorców usług)	55
III. GMINA – NARZĘDZIA PRAWNE POZWALAJĄCE GMINIE NA SPRAWOWANIE NADZORU NAD PODMIOTAMI REALIZUJĄCYMI ZADANIA Z ZAKRESU ZBIOROWEGO ZAOPATRZENIA W WODĘ	59
1. Regulacje prawne	59
2. Brak zapewnienia przez gminę możliwości podłączenia się do wodociągu	63
3. Jakość wody w budynkach	65
IV. OBOWIĄZKI INFORMACYJNE WÓJTA (BURMISTRZA, PREZYDENTA MIASTA) WZGLĘDEM MIESZKAŃCÓW	69
V. WSPÓŁPRACA ORGANÓW PAŃSTWOWEJ INSPEKCJI SANITARNEJ Z WÓJTEM (BURMISTRZEM, PREZYDENTEM MIASTA) W REALIZACJI ZADAŃ ZWIĄZANYCH Z ZAPEWNIENIEM ODBIORCOM USŁUG BEZPIECZEŃSTWA ZDROWOTNEGO WODY	71
BIBLIOGRAFIA	73

Stanisław Piątkowski

mam przyjemność przekazać Państwu Kompendium dotyczące jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi, którego celem jest przybliżenie zagadnień z zakresu bezpieczeństwa zdrowotnego wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi. Niniejsze opracowanie zostało zaktualizowane w związku z dynamicznie zmieniającymi się przepisami.

Dotychczasowe opracowania dotyczące aspektów związanych z jakością wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi, wydane przez Główny Inspektorat Sanitarny, zostały przekazane w grudniu 2017 r. do organów Państwowej Inspekcji Sanitarnej oraz w maju 2018 r., za pośrednictwem organów Państwowej Inspekcji Sanitarnej, do gmin.

Zapewnienie konsumentom wody przeznaczonej do spożycia w odpowiedniej ilości i odpowiedniej jakości jest jednym z podstawowych zadań państwa realizowanym na szczeblu administracji samorządowej (zaspokajanie zbiorowych potrzeb wspólnoty, w tym zaopatrzenie w wodę przeznaczoną do spożycia przez ludzi, należy do zadań własnych gminy) oraz administracji rządowej (przygotowanie norm prawnych, sprawowanie nadzoru). Obowiązki gminy w powyższym zakresie wynikają zarówno z ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym, jak i ustawy z dnia 7 czerwca 2001 r. o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków.

Kwestie dotyczące bezpieczeństwa zdrowotnego wody zostały uregulowane w prawodawstwie wspólnotowym, w związku z zasadą swobodnego przepływu osób, towarów, świadczenia usług i implementowane do prawa polskiego m.in. przepisami rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 7 grudnia 2017 r. w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi.

Niniejsza publikacja jest, w głównej mierze, dedykowana wodociągom prowadzącym zbiorowe zaopatrzenie w wodę, których w Polsce jest około 8 700, w tym ponad 90% z nich stanowią małe wodociągi (dysponujące zróżnicowanymi zasobami kadrowymi) - produkujące do 1000 m³ wody na dobę. Jak wynika z Informacji dotychczas przedstawianych przez Najwyższą Izbę Kontroli** działania podejmowane przez podmioty dostarczające wodę w ramach zbiorowego zaopatrzenia nie były wystarczające, aby zagwarantować mieszkańcom nieprzerwane dostawy wody w dostatecznej ilości, pod wystarczającym ciśnieniem oraz o odpowiedniej jakości. Kompendium zawiera także informacje, które mogą okazać się przydatne dla odbiorców usług.*

Pozostaję w przekonaniu, że zagadnienia ujęte w niniejszym opracowaniu przyczynią się do poszerzenia Państwa wiedzy o obowiązkach i uprawnieniach producentów wody, jednostek samorządu terytorialnego oraz organów Państwowej Inspekcji Sanitarnej w zakresie aspektów związanych z zapewnieniem należytej jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi, jak również będą pomocne w realizacji zadań powierzonych podmiotom dostarczającym wodę w ramach zbiorowego zaopatrzenia.

Jarosław Pinkas
Główny Inspektor Sanitarny

* Zgodnie z danymi Głównego Inspektoratu Sanitarnego

** <https://www.nik.gov.pl/kontrola/P/17/048>

<https://www.nik.gov.pl/kontrola/P/17/107/LZG>

<https://www.nik.gov.pl/kontrola/P/15/110/LZG>

Wykaz skrótów:

UOZZW	ustawa z dnia 7 czerwca 2001 r. o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków (Dz. U. z 2018 r. poz. 1152, z późn. zm.)
UOSG	ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2018 r. poz. 994, z późn. zm.)
Prawo wodne	ustawa z dnia z dnia 20 lipca 2017 r. – Prawo wodne (Dz. U. poz. 1566, z późn. zm.)
rozporządzenie MZ	rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 7 grudnia 2017 r. w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi (Dz. U. poz. 2294)
dyrektywa 98/83/WE	dyrektywa Rady 98/83/WE z dnia 3 listopada 1998 r. w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi (Dz. Urz. WE L 330 z 05.12.1998, str. 32, z późn. zm.)
dyrektywa 2015/1787	dyrektywa Komisji (UE) 2015/1787 z dnia 6 października 2015 r. zmieniająca załączniki II oraz III do dyrektywy Rady 98/83/WE w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi (Dz. Urz. UE L 260 z 07.10.2015, s. 6)
dyrektywa 2013/51/EURATOM	dyrektywa Rady 2013/51/EURATOM z dnia 22 października 2013 r. określająca wymogi dotyczące ochrony zdrowia ludności w odniesieniu do substancji promieniotwórczych w wodzie przeznaczonej do spożycia przez ludzi (Dz. U. UE L 296, 07.11.2013 r., str. 12)
pwis	właściwy państwowy wojewódzki inspektor sanitarny
ppis	właściwy państwowy powiatowy inspektor sanitarny
pgis	właściwy państwowy graniczny inspektor sanitarny
przedsiębiorstwo wodociągowo- kanalizacyjne	przedsiębiorca w rozumieniu przepisów Ustawy z dnia 6 marca 2018 r. – Prawo przedsiębiorców (Dz. U. poz. 646), jeżeli prowadzi działalność gospodarczą w zakresie zbiorowego zaopatrzenia w wodę lub zbiorowego odprowadzania ścieków, oraz gminne jednostki organizacyjne nieposiadające osobowości prawnej, prowadzące tego rodzaju działalność

producent wody	przedsiębiorstwo wodociągowo-kanalizacyjne oraz podmiot dostarczający lub wykorzystujący wodę, pochodzącą z indywidualnego ujęcia w ramach działalności gospodarczej lub budynkach użyteczności publicznej, budynkach zamieszkania zbiorowego lub podmiot działający na rynku spożywczym, wykorzystujący wodę przeznaczoną do spożycia przez ludzi
odbiorca usług	każdy, kto korzysta z usług wodociągowo-kanalizacyjnych z zakresu zbiorowego zaopatrzenia w wodę i zbiorowego odprowadzania ścieków na podstawie pisemnej umowy z przedsiębiorstwem wodociągowo-kanalizacyjnym
woda przeznaczona do spożycia przez ludzi	a) woda w stanie pierwotnym lub po uzdatnieniu, przeznaczona do picia, przygotowania żywności lub innych celów domowych, niezależnie od jej pochodzenia i od tego, czy jest dostarczana z sieci dystrybucyjnej, cystern, w butelkach lub pojemnikach, b) woda wykorzystywana przez przedsiębiorstwo produkcji żywności do wytworzenia, przetworzenia, konserwowania lub wprowadzania do obrotu produktów albo substancji przeznaczonych do spożycia przez ludzi
laboratorium zewnętrzne	laboratorium inne niż laboratorium Państwowej Inspekcji Sanitarnej o udokumentowanym systemie jakości prowadzonych badań wody, zatwierdzonym przez Państwową Inspekcję Sanitarną
NIK	Najwyższa Izba Kontroli
PAN	Polska Akademia Nauk
KPA	ustawa z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego (Dz. U. z 2017 r. poz. 1257, z późn. zm.)

I. BEZPIECZEŃSTWO ZDROWOTNE WODY

Anna Kamińska, Grzegorz Hudzik, Agnieszka Strzemieczna

Z pewnością nie trzeba udowadniać znaczenia wody dla procesów życiowych każdego z nas, a kwestia dostępu do niej i jej spożywania jest tak oczywista, iż niewielki procent konsumentów zastanawia się nad jej właściwościami. Niemniej jednak najważniejszym aspektem w kontekście spożywania wody jest ten związany z jej bezpieczeństwem zdrowotnym. Znaczenie bezpieczeństwa zdrowotnego wody jest na tyle istotne, iż zagadnienie to zostało uregulowane na gruncie prawa wspólnotowego poprzez wydanie kluczowych dla bezpieczeństwa zdrowotnego konsumentów dyrektyw:

- dyrektywy Rady 98/83/WE z dnia 3 listopada 1998 r. w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi,
- dyrektywy Komisji (UE) 2015/1787 z dnia 6 października 2015 r. zmieniającej załączniki II oraz III do dyrektywy Rady 98/83/WE w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi,
- dyrektywy Rady 2013/51/EURATOM z dnia 22 października 2013 r. określającej wymogi dotyczące ochrony zdrowia ludności w odniesieniu do substancji promieniotwórczych w wodzie przeznaczonej do spożycia przez ludzi.

Podstawowymi aktami prawnymi obowiązującymi w Polsce i odnoszącymi się do kwestii m.in. bezpieczeństwa zdrowotnego wody są:

- ustawa z dnia 7 czerwca 2001 r. o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków,
- rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 7 grudnia 2017 r. w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi.

Powyższe akty prawne wskazują podmioty odpowiedzialne za dostarczanie wody spełniającej określone w nich wymagania. UOZZW wskazuje w sposób jednoznaczny zakres zadań, do których zobowiązane są gminy¹ w zakresie zaopatrzenia mieszkańców gminy w wodę przeznaczoną do spożycia. W tym miejscu należy również przywołać UOSG, która w art. 7 ust. 1 pkt 3 wskazuje, iż do zadań własnych gminy należy zaspokajanie zbiorowych potrzeb wspólnoty w zakresie spraw dotyczących m.in. wodociągów i zaopatrzenia w wodę.

Natomiast kluczowym zadaniem (obowiązkiem) przedsiębiorstw wodociągowo-kanalizacyjnych **jest zapewnienie zdolności posiadanych urządzeń wodociągowych do realizacji dostaw wody w wymaganej ilości i pod odpowiednim ciśnieniem² oraz dostaw wody w sposób**

¹ Także związek międzygminny i porozumienie międzygminne – art. 2 pkt 1 UOZZW

² Wymóg zapewnienia dostaw pod odpowiednim ciśnieniem dotyczy wyłącznie dostaw wody z sieci – art. 5 ust. 1b UOZZW.

ciągły i niezawodny, a także zapewnienie należytej jakości dostarczanej wody (art. 5 ust. 1 UOZZW). Nie ulega wątpliwości, że zarówno wymagana ilość, jak i ciśnienie wody są składowymi, które bez zapewnienia odpowiedniej jakości wody straciłyby na znaczeniu, niemniej jednak te dwa czynniki są często decydujące przy ocenie dostaw wody przez odbiorców usług³. Tymczasem jakość wody zgodnie z UOZZW została zdefiniowana poprzez pryzmat bezpieczeństwa zdrowotnego odbiorców usług.

Dopełnieniem systemu w kontekście bezpieczeństwa zdrowotnego wody jest powierzenie poprzez art. 12 ust. 1 UOZZW nadzoru nad jakością wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi organom Państwowej Inspekcji Sanitarnej, przy czym nadzór ten winien być sprawowany na zasadach określonych w przepisach o Państwowej Inspekcji Sanitarnej. Niemniej jednak w rozporządzeniu MZ bardzo szczegółowo odniesiono się do zadań organów Państwowej Inspekcji Sanitarnej w tym zakresie (§ 20 – 24 rozporządzenia MZ).

Bezsprecznym jest fakt, iż dla zapewnienia bezpieczeństwa zdrowotnego odbiorcom usług/konsumentom nieodzowna jest ścisła współpraca ww. podmiotów, przy czym należy mieć na uwadze, że akty powszechnie obowiązującego prawa dość szczegółowo opisują zasady tej współpracy.

³ Każdy, kto korzysta z usług wodociągowo-kanalizacyjnych z zakresu zbiorowego zaopatrzenia w wodę i zbiorowego odprowadzania ścieków na podstawie pisemnej umowy z przedsiębiorstwem wodociągowo-kanalizacyjnym – art. 2 pkt 3 UOZZW.

1. SUBSTANCJE WYSTĘPUJĄCE W WODZIE, OBJĘTE OBOWIĄZKIEM BADAŃ

Anna Kamińska, Agnieszka Strzemieczna, Katarzyna Parafińska

Dyrektywy, a w ślad za nimi także akty prawa powszechnie obowiązującego w państwach członkowskich Unii Europejskiej wskazują parametry (substancje), które mają znaczenie dla bezpieczeństwa zdrowotnego konsumentów, a także bezpieczne wartości dla tych parametrów (tzw. wartości parametryczne). Przy czym należy mieć na uwadze, iż przy ustalaniu tych wartości brano pod uwagę dostępną wiedzę naukową. W ich ustalaniu uwzględniono ponadto zasadę ostrożności (jest to kluczowa zasada funkcjonująca w obszarze zdrowia publicznego pozwalająca na zachowanie bezpieczeństwa zdrowotnego konsumentów). Wartości te zostały ustalone tak, aby mieć pewność, że woda przeznaczona do spożycia przez ludzi może być bezpiecznie spożywana przez całe życie. Takie podejście do wartości parametrycznych dla poszczególnych substancji znajdujących się w wodzie pozwala na zapewnienie wysokiego poziomu ochrony zdrowia, tym samym minimalizuje ono ryzyko zdrowotne odbiorców usług związane ze spożyciem wody o nieodpowiedniej jakości (Preambuła (13) dyrektywy 98/83/WE).

W zależności od poziomu ich wpływu na zdrowie konsumentów (odbiorców usług) parametry te można sklasyfikować jako:

a) parametry mikrobiologiczne – *E. coli*, enterokoki – określone w części A załącznika nr 1 do rozporządzenia MZ;

Parametry mikrobiologiczne są parametrami o podstawowym znaczeniu w jakości wody i mogą wpływać negatywnie na zdrowie, wywoływać choroby wodopochodne.

Występowanie w wodzie mikroorganizmów, takich jak *E. coli* lub enterokoki (paciorkowce kałowe), bytujących zwykle w odchodach ludzi i zwierząt stałocieplnych, wskazuje na zanieczyszczenia typu kałowego. Stanowią one swoisty wskaźnik zanieczyszczenia mikrobiologicznego wody i ich obecność w wodzie wiąże się z koniecznością podjęcia natychmiastowych działań naprawczych.

Ponadto zważywszy na podejmowane w ostatnim czasie akcje promujące picie wody „prosto z kranu”, prowadzone przez różnego rodzaju podmioty (jednostki samorządu terytorialnego, stowarzyszenia producentów wody) szczególnie istotnym jest, aby dostarczana woda nie zawierała żadnych przekroczeń mikrobiologicznych z uwagi na zagrożenia zdrowotne związane ze spożyciem wody zanieczyszczonej mikrobiologicznie.

Jak wskazano w wytycznych Światowej Organizacji Zdrowia (WHO) „*Zdecydowana większość rzeczywistych problemów zdrowotnych związanych z wodą jest wynikiem mikrobiologicznego (bakteryjnego, wirusowego, pochodzącego od pierwotniaków lub innego biologicznego) skażenia.*”⁴

⁴ Wytyczne dotyczące jakości wody do picia. Wydanie czwarte. Bydgoszcz 2014 (Guidelines for Drinking-water Quality – 4th Edition, World Health Organization 2011) – str. 7.

b) parametry chemiczne – określone w części B załącznika nr 1 do rozporządzenia MZ;

Jak wskazano w wytycznych WHO znaczna liczba poważnych problemów zdrowotnych może wystąpić w wyniku chemicznego zanieczyszczenia wody do picia. „*Obawy dotyczące zdrowia związane z zanieczyszczeniem chemicznym wody do picia różnią się od tych związanych ze skażeniem mikrobiologicznym. Wynikają one przede wszystkim ze zdolności substancji chemicznych do wywoływania szkodliwych skutków dla zdrowia w wyniku długotrwałego narażenia. Istnieje kilka substancji chemicznych zanieczyszczających wodę, które mogą prowadzić do problemów zdrowotnych wynikających z pojedynczego narażenia, z wyjątkiem groźnego przypadkowego zanieczyszczenia dostarczanej wody. Ponadto doświadczenie pokazuje, że w wielu, ale nie we wszystkich, takich zdarzeniach woda nie jest zdatna do picia z powodu niedopuszczalnego smaku, zapachu i wyglądu.*”⁴

c) parametry wskaźnikowe – określone w części C załącznika nr 1 do rozporządzenia MZ;

Przekroczenie parametrów wskaźnikowych w wodzie przeznaczonej do spożycia przez ludzi może świadczyć o:

- wtórnym zanieczyszczeniu wody,
- nieprawidłowościach w procesie uzdatniania wody (efektywność uzdatniania),
- nieprawidłowościach w instalacji wodnej.

d) dodatkowe wymagania chemiczne – określone w części D załącznika nr 1 do rozporządzenia MZ;

Parametry przyjęte z uwagi na ich znaczenie w ocenie bezpieczeństwa wody dla zdrowia oraz rolę, jaką odgrywają w zapewnieniu jakości produkcji, dystrybucji i kontroli jakości wody.

e) substancje promieniotwórcze – określone w części A i części B załącznika nr 4 do rozporządzenia MZ.

Jak wskazano w wytycznych WHO „*Woda do picia może zawierać substancje radioaktywne („radionuklidy”), które mogłyby stwarzać ryzyko dla zdrowia ludzkiego. Jest ono zazwyczaj małe w porównaniu z ryzykiem pochodzącym od mikroorganizmów i substancji chemicznych, które mogą być obecne w wodzie do picia*”⁵.

⁵ Wytyczne dotyczące jakości wody do picia. Wydanie czwarte. Bydgoszcz 2014 (Guidelines for Drinking-water Quality – 4th Edition, World Health Organization 2011) – str. 233.

2. PARAMETRY/SUBSTANCJE BADANE W WODZIE PRZEZNACZONEJ DO SPOŻYCIA PRZEZ LUDZI

Agnieszka Strzemieczna, Anna Kamińska

2.1. Parametry/substancje badane w wodzie przeznaczony do spożycia według grup

a) Parametry grupy A⁶

1. *Escherichia coli* (*E. coli*)
2. Bakterie grupy coli
3. Ogólna liczba mikroorganizmów w temperaturze 22°C
4. Barwa
5. Mętność
6. Smak
7. Zapach
8. Stężenie jonów wodoru (pH)
9. Przewodność elektryczna

*Parametry badane wówczas, gdy chloraminowanie jest stosowane jako metoda dezynfekcji (jeżeli chloraminowanie **nie jest stosowane** jako metoda dezynfekcji, parametry te badane są w ramach parametrów grupy B):*

10. Azotyny
11. Jon amonu

Parametry badane wówczas, gdy używane są jako chemikalia do uzdatniania wody (jeżeli nie są stosowane jako chemikalia do uzdatniania wody, parametry te badane są w ramach parametrów grupy B):

12. Glin (Al)
13. Żelazo

Ponadto w ramach parametrów grupy A mogą być badane dodatkowe parametry zidentyfikowane jako istotne do monitorowania w danej strefie zaopatrzenia w wodę, ustalone w oparciu o wyniki oceny ryzyka przeprowadzonej zgodnie z normą PN-EN 15975 „Bezpieczeństwo zaopatrzenia w wodę do spożycia – Wytyczne dotyczące zarządzania kryzysowego i ryzyka – Część 2: Zarządzanie ryzykiem” – w sytuacjach, gdy taką ocenę przeprowadzono oraz oceny bezpieczeństwa zdrowotnego konsumentów jako niezbędne do celów:

- ochrony zdrowia ludzkiego lub
- zapewnienia jakości produkcji, dystrybucji i kontroli wody.

⁶ Część A załącznika nr 2 do rozporządzenia MZ

b) Parametry grupy B⁷

W ramach parametrów grupy B producenci wody wykonują badanie parametrów, tj. *E. coli*, bakterie grupy coli, ogólna liczba mikroorganizmów w temperaturze 22°C, barwa, mętność, smak, zapach, stężenie jonów wodoru (pH), przewodność elektryczna, jak również parametry wskazane w poniższej tabeli.

Enterokoki	1,2-dichloroetan	Σ Wielopierścieniowych węglowodorów aromatycznych	Bromodichlorometan ⁴⁾
Akrylamid	Epichlorohydryna	Trihalometany – ogółem (Σ THM)	Chlor wolny ⁴⁾
Antymon	Fluorki	<i>Clostridium perfringens</i> (łącznie ze sporami) ¹⁾	Chloraminy ⁴⁾
Arsen	Kadm	Glin (Al)	Σ chloranów i chlorynów ⁵⁾
Azotany	Miedź	Jon amonu	Ozon ⁶⁾
Benzen	Nikiel	Chlorki	Trichlorometan (chloroform) ⁴⁾
Benzo(a)piren	Ołów	Mangan	Magnez
Bor	Pestycydy	Ogólny węgiel organiczny (OWO) ²⁾	Srebro ⁷⁾
Bromiany	Σ pestycydów	Siarczany	Twardość
Chlorek winylu	Rtęć	Sód	
Chrom	Selen	Utlenialność z KMnO ₄ ³⁾	
Cyjanki	Σ trichloroetenu i tetrachloroetenu	Żelazo	

Należy jednakże nadmienić, iż nie wszystkie ze wskazanych w powyższej tabeli parametry będą badane przez wszystkich producentów wody. Ich badanie uzależnione jest bowiem od spełnienia określonych przesłanek, i tak parametry:

- 1) *Clostridium perfringens* (łącznie ze sporami) – należy badać w wodzie pochodzącej z ujęć powierzchniowych i mieszanych, a w przypadku przekroczenia dopuszczalnych wartości, należy zbadać, czy nie ma zagrożenia dla zdrowia ludzkiego wynikającego z obecności innych mikroorganizmów chorobotwórczych, np.: *Cryptosporidium* – objaśnienie nr 3 część C załącznika nr 1 do rozporządzenia MZ;
- 2) Ogólny węgiel organiczny (OWO) – nie musi być oznaczany dla produkcji wody mniejszych niż 10 000 m³ na dobę – objaśnienie nr 8 część C załącznika nr 1 do rozporządzenia MZ;
- 3) Utlenialność z KMnO₄ – nie musi być oznaczany, jeżeli badane jest OWO – objaśnienie nr 11 część C załącznika nr 1 do rozporządzenia MZ;

⁷ Część B załącznika nr 2 do rozporządzenia MZ

- 4) Bromodichlorometan, chlor wolny, chloraminy, trichlorometan (chloroform) – są badane w punkcie czerpalnym u konsumenta, jeżeli woda jest dezynfekowana chlorem lub jego związkami – *objaśnienie nr 2 część D załącznika nr 1 do rozporządzenia MZ*;
- 5) Σ chloranów i chlorynów – jest badana w punkcie czerpalnym u konsumenta, jeżeli woda jest dezynfekowana dwutlenkiem chloru – *objaśnienie nr 4 część D załącznika nr 1 do rozporządzenia MZ*;
- 6) Ozon – jest badane w punkcie, w którym woda jest wprowadzana do sieci, jeżeli ozon jest stosowany w procesie uzdatniania lub dezynfekcji wody – *objaśnienie nr 5 część D załącznika nr 1 do rozporządzenia MZ*;
- 7) Srebro – jest badany w punkcie czerpalnym u konsumenta, jeżeli materiały i wyroby stosowane do dystrybucji i uzdatniania wody zawierają dodatek srebra – *objaśnienie nr 7 część D załącznika nr 1 do rozporządzenia MZ*.

Ponadto w ramach badań wody mogą być badane dodatkowe parametry zidentyfikowane jako istotne do monitorowania w danej strefie zaopatrzenia w wodę, ustalone w oparciu o wyniki oceny ryzyka przeprowadzonej zgodnie z normą PN-EN 15975 „Bezpieczeństwo zaopatrzenia w wodę do spożycia – Wytyczne dotyczące zarządzania kryzysowego i ryzyka – Część 2: Zarządzanie ryzykiem” – w sytuacjach, gdy taką ocenę przeprowadzono oraz oceny bezpieczeństwa zdrowotnego konsumentów jako niezbędne do celów:

- ochrony zdrowia ludzkiego lub
- zapewnienia jakości produkcji, dystrybucji i kontroli wody.

2.2. Badanie substancji promieniotwórczych w wodzie przeznaczonej do spożycia przez ludzi

Anna Kamińska, Agnieszka Strzemieczna

W celu określenia rozmiaru i charakteru prawdopodobnego narażenia na substancje promieniotwórcze w wodzie przeznaczonej do spożycia przez ludzi w poprzednio obowiązującym rozporządzeniu Ministra Zdrowia z dnia 13 listopada 2015 r. w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi⁸ przewidziano przeprowadzenie przez producentów wody wstępnego monitoringu substancji promieniotwórczych. W zależności od poziomu otrzymanych wartości substancji promieniotwórczych dalsze postępowania i częstotliwość badania wody opisane są w rozporządzeniu MZ. Obecnie obowiązujące rozporządzenie MZ wydłużyło okres przeprowadzenia wstępnego monitoringu substancji promieniotwórczych do dnia 31 grudnia 2018 r. Ponadto rozporządzenie MZ zdefiniowało także kwestie monitoringu substancji promieniotwórczych dzieląc go na:

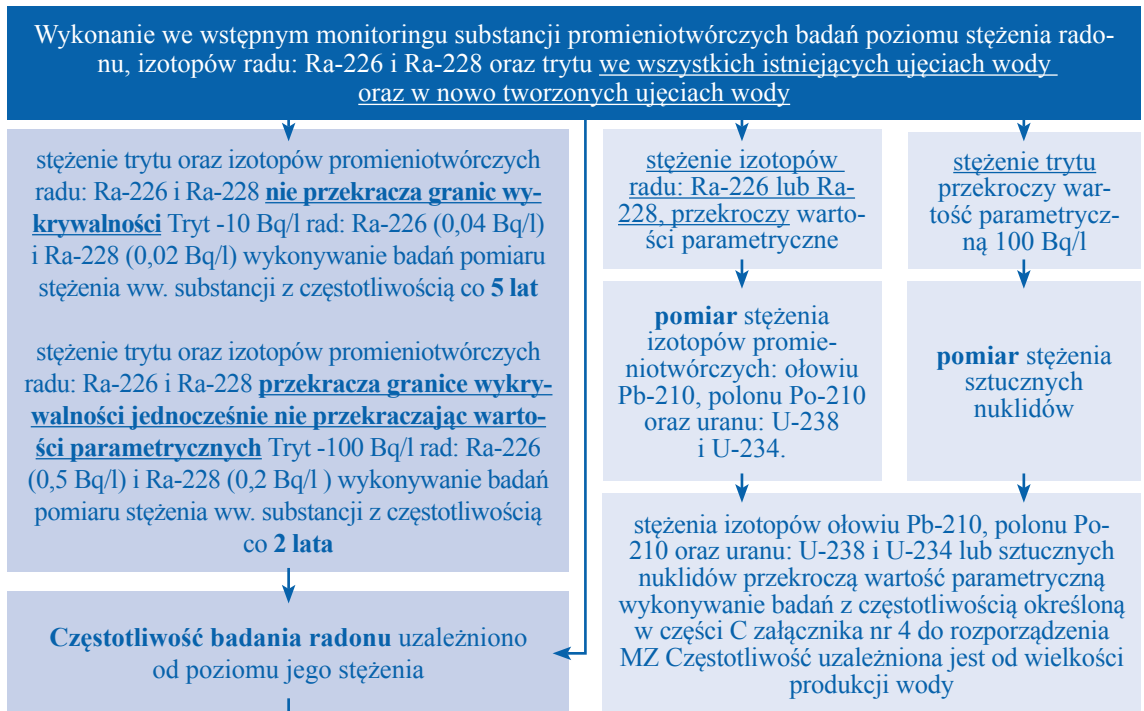
- a) wstępny monitoring substancji promieniotwórczych – pierwszy pomiar stężenia substancji promieniotwórczych pod kątem występowania substancji promieniotwórczych i ich przekroczeń przeprowadzony **we wszystkich istniejących ujęciach wody* oraz w nowo tworzonych ujęciach wody** w zakresie radonu, izotopów radu: Ra-226 i Ra-228 oraz trytu;
- b) kontrolny monitoring substancji promieniotwórczych – kolejny pomiar stężenia substancji promieniotwórczych **w wodzie poddanej uzdatnianiu mającemu na celu obniżenie wartości parametrycznych substancji promieniotwórczych**, wykonywany zgodnie z częstotliwością określoną w części C i w części D załącznika nr 4 do rozporządzenia.

* *W przypadku gdy ujęcie składa się z kilku studni głębinowych i posiada dokumentację potwierdzającą pobór wody z jednej warstwy wodonośnej, możliwe jest zastosowanie definicji ujęcia wód podziemnych zawartej w „Słowniku hydrogeologicznym” (Państwowy Instytut Geologiczny, Warszawa 2002), zgodnie z którą jest to „zespół urządzeń służących do poboru wód podziemnych z jednego punktu, wielu punktów lub z pewnego obszaru, zaopatrujących określonego użytkownika lub w określonym celu – studnia, sztolnia, dreny, studnia promienista”.*

Zakres oraz częstotliwość wykonywania kolejnych badań jakości wody w zakresie substancji promieniotwórczych uzależnione zostały od wyników wstępnego monitoringu substancji promieniotwórczych, opisanych „krok po kroku” w § 15 rozporządzenia MZ.

⁸ Dz. U. poz. 1989

Schemat badań wody w zakresie substancji promieniotwórczych

Stężenie aktywności radonu (^{222}Rn) w wodzie [Bq/l]	Ocena narażenia	Postępowanie	Badanie
≤ 10	Brak lub znikome	System pod kontrolą – nie wymaga podjęcia specjalnych działań.	Jeden raz na 10 lat.
$> 10 \leq 100$	Niskie	Należy przystąpić do wzmożonej kontroli pomiarów. Dalsze działania zależą od wyniku następnego badania.	Drugie badanie po 6 miesiącach, jeżeli stężenie radonu nie przekracza 50 Bq/l, badanie z częstotliwością jeden raz na 5 lat. Jeżeli stężenie aktywności badanego parametru mieści się między 50 Bq/l a 100 Bq/l, badanie z częstotliwością raz na 2 lata.
$> 100 \leq 1000$	Średnie	Należy ocenić czy obecność substancji promieniotwórczych w wodzie stanowi zagrożenie dla zdrowia ludzi wymagające działania oraz – w razie konieczności – podjąć działanie naprawcze służące poprawie jakości wody do poziomu zgodnego z wymogami dotyczącymi ochrony zdrowia ludzi przed promieniowaniem.	Drugie badanie po 6 miesiącach, trzecie badanie po upływie 6 miesięcy od poprzedniego badania, jeżeli stężenie radonu we wstępnym monitoringu substancji promieniotwórczych nie przekracza 500 Bq/l, wymagane jest badanie z częstotliwością jeden raz w roku. Jeżeli stężenie radonu we wstępnym monitoringu substancji promieniotwórczych przekracza 500 Bq/l, wymagane jest badanie z częstotliwością jeden raz w ciągu 6 miesięcy.

2.3. Badanie substancji (parametrów) w wodzie przeznaczonej do spożycia przez ludzi oparte na ocenie ryzyka – nowe podejście

Agnieszka Strzemieczna, Anna Kamińska

Komisja Europejska wychodząc naprzeciw potrzebom weryfikacji monitorowania jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi oraz w celu zapewnienia bezpieczeństwa dostaw wody do spożycia, biorąc pod uwagę Wytyczne Światowej Organizacji Zdrowia, przyjęła *dyrektywę 2015/1787* zmieniającą podejście do kwestii monitorowania wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi, (co zostało odzwierciedlone w rozporządzeniu MZ).

Wprowadzenie możliwości zastosowania elastycznego systemu monitorowania jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi z jednej strony powinno pozwolić na indywidualizację podejścia do systemów zaopatrzenia w wodę, z drugiej – na zoptymalizowanie wydatkowania środków finansowych na kwestie związane z wykonywaniem przez producentów wody badań w ramach wewnętrznej kontroli jakości wody. Poznanie specyfiki i wszystkich uwarunkowań w odniesieniu do danej strefy zaopatrzenia w wodę jest kluczowe dla efektywnych i bezpiecznych dla konsumentów dostaw wody.

Wprowadzenie przez producenta wody elastycznego podejścia do badania substancji (parametrów) w dostarczanej przez niego wodzie uzależnione jest od przeprowadzenia oceny ryzyka, zdefiniowanej jako proces polegający na identyfikacji zagrożeń i analizie ryzyka przeprowadzony na podstawie, obowiązującej w czasie dokonywania tej oceny, normy PN-EN 15975-2 „*Bezpieczeństwo zaopatrzenia w wodę do spożycia – Wytyczne dotyczące zarządzania kryzysowego i ryzyka – Część 2: Zarządzanie ryzykiem*”.

Przyjęcie fakultatywnej, a nie obowiązkowej oceny ryzyka dokonywanej przez producentów wody wynika z faktu, iż Prawo wodne wprowadziło obowiązek przeprowadzenia dla ujęć wody, dla których nie ustanowiono strefy ochronnej obejmującej teren ochrony pośredniej (na podstawie przepisów ustawy z dnia 18 lipca 2001 r. Prawo wodne) - w terminie 3 lat od dnia wejścia w życie ustawy Prawo wodne, **tj. do dnia 1 stycznia 2021 r.**, analizy ryzyka, i złożenia wniosku o ustanowienie stref ochronnych obejmujących teren ochrony bezpośredniej oraz teren ochrony pośredniej, jeżeli będzie to uzasadnione wynikami tej analizy.

Mając na uwadze fakt, iż wskazana powyżej norma PN-EN 15975-2 odnosi się do procesów zarządzania ryzykiem, które koncentrują się na wszystkich elementach łańcucha dostaw wody (ochrona źródeł wody, pobór wody, jej uzdatnianie, magazynowanie, dystrybucja), zasadnym jest w pierwszej kolejności pozyskanie wyników analizy ryzyka, odnoszących się do konieczności ustanawiania stref ochronnych obejmujących teren ochrony pośredniej ujęć wody. Realizacja tego obowiązku będzie stanowiła bez wątpienia duży merytoryczny wkład dla późniejszej finalizacji wdrożenia normy PN-EN 15975-2.

Na proces zarządzania ryzykiem, zgodnie z normą PN-EN 15975-2, składa się: opis systemu zaopatrzenia w wodę, identyfikacja zagrożeń i zdarzeń niebezpiecznych, ocena ryzyka, kontrola ryzyka i kontrola zarządzania ryzykiem. Norma ta pozwala na dokonanie całościowego „przeгляdu” systemu zaopatrzenia w wodę. Zatem samo przeprowadzenie oceny ryzyka zgodnie z ww. normą PN-EN 15975-2 nie wprowadza żadnych dodatkowych wymagań poza przyjętymi dla profesjonalnego zarządzania, które winny na bieżąco funkcjonować w przedsiębiorstwach.

2.4. Zatwierdzanie oceny ryzyka

Anna Kamińska, Agnieszka Strzemieczna

W przypadku przedsiębiorstw wodociągowo-kanalizacyjnych, o których mowa w § 6 rozporządzenia MZ, ocena ryzyka powinna uzyskać zatwierdzenie właściwego wójta (burmistrza, prezydenta miasta) **w zakresie mającym na celu zapewnienie należytej jakości produkcji, dystrybucji i kontroli dostarczanej wody**, zatem wszystkich aspektów wynikających z UOZZW. Ponadto opracowana przez producentów wody ocena ryzyka powinna uzyskać zatwierdzenie pis lub pgis **w zakresie bezpieczeństwa zdrowotnego wody**.

Jedną z ważniejszych regulacji prawnych mających zastosowanie do oceny bezpieczeństwa zdrowotnego konsumentów jest § 11 rozporządzenia MZ, który podaje podstawowe wytyczne, które muszą być każdorazowo brane pod uwagę, zarówno przy szacowaniu ryzyka zdrowotnego konsumentów, ustaleniu zakresu prowadzonych badań jakości wody dla określonego obszaru zaopatrzenia w wodę, jak i zatwierdzaniu oceny ryzyka w oparciu o normę PN-EN 15975-2.

Zatem zatwierdzając ocenę ryzyka w zakresie bezpieczeństwa zdrowotnego wody organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej będą miały na uwadze kompletność przeprowadzonej oceny i wszystkich jej etapów. Będą zwracały szczególną uwagę na:

- jakość i rodzaj ujmowanej wody (jak najbardziej uzasadniona jest analiza i weryfikacja dotychczasowych wyników pochodzących z badań jakości wody realizowanych w ramach kontroli wewnętrznej oraz przeprowadzonych kontroli przez organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej, kompletności badań – częstotliwość, zakres),
- zanieczyszczenia występujące w środowisku, ze szczególnym uwzględnieniem usytuowania ujęcia wody (należy uwzględnić badania i oceny stanu wód powierzchniowych, stanu wód podziemnych oraz obszarów chronionych dokonanych w ramach państwowego monitoringu środowiska określonego w art. 23 ustawy z dnia 20 lipca 1991 r. *o Inspekcji Ochrony Środowiska*⁹),

⁹ Dz. U. z 2018 r. poz. 1471, z późn. zm.

- ustanowienie bądź brak strefy ochronnej ujęcia (obejmującej teren ochrony bezpośredniej i teren ochrony pośredniej) i oceny zagrożenia zdrowotnego przeprowadzonego dla tego ujęcia w kontekście istnienia stref ochronnych ujęcia wody,
- zastosowane technologie uzdatniania wody ze szczególnym uwzględnieniem, czy materiały i wyroby używane do uzdatniania wody uzyskały pozytywną ocenę higieniczną ppis lub pgis,
- materiały użyte do budowy sieci wodociągowej,
- wiek wodociągu, długość sieci wodociągowej,
- sytuację epidemiczną, w szczególności w zakresie chorób wodozależnych,
- aktualne potrzeby i cele badań.

W ocenie bezpieczeństwa zdrowotnego należy brać pod uwagę wszystkie incydenty, które miały miejsce w danej strefie zaopatrzenia w wodę oraz te, które mogą w przyszłości mieć wpływ na zmianę parametrów jakościowych wody.

Brak zatwierdzenia przez ppis lub pgis (a w przypadku przedsiębiorstw wodociągowo-kanalizacyjnych także przez właściwego wójta (burmistrza, prezydenta miasta)) przedłożonej oceny ryzyka wymaga merytorycznego uzasadnienia.

a. Przechowywanie oceny ryzyka

Ocena ryzyka wraz z podsumowaniem jej wyników jest przechowywana przez okres co najmniej 10 lat:

- w przypadku przedsiębiorstw wodociągowo-kanalizacyjnych – przez gminę,
- w przypadku podmiotów dostarczających lub wykorzystujących wodę, pochodzącą z indywidualnego ujęcia w ramach działalności gospodarczej lub w budynkach użyteczności publicznej, budynkach zamieszkania zbiorowego lub w podmiotach działających na rynku spożywczym, wykorzystujących wodę przeznaczoną do spożycia – przez te podmioty.

b. Rozszerzenie wykazu parametrów podlegających badaniu lub zwiększenie minimalnej częstotliwości pobierania próbek wody do badań

Po przeprowadzeniu oceny ryzyka i uzyskaniu jej zatwierdzenia przez ppis lub pgis w zakresie bezpieczeństwa zdrowotnego wody, a w przypadku przedsiębiorstwa wodociągowo-kanalizacyjnego również przez właściwego wójta (burmistrza, prezydenta miasta) w zakresie mającym na celu zapewnienie należytej jakości produkcji, dystrybucji i kontroli dostarczanej wody, producent wody może **przedłożyć** do pwis lub ppis lub pgis **wniosek o rozszerzenie** wykazu parametrów podlegających badaniu lub **zwiększenie minimalnej częstotliwości pobierania próbek wody do badań**.

Rozszerzenie wykazu parametrów podlegających badaniu lub zwiększenie minimalnej częstotliwości pobierania próbek wody do badań jest możliwe w oparciu o wyniki oceny ryzyka oraz ocenę bezpieczeństwa zdrowotnego konsumentów **po akceptacji** pwis lub ppis lub pgis.

Należy jednocześnie wskazać, iż zgodnie z rozporządzeniem MZ wykaz parametrów podlegających badaniu może zostać rozszerzony lub częstotliwość pobierania próbek wody do badań może zostać zwiększona w sytuacji, gdy:

- 1) wykaz parametrów grupy A i grupy B¹⁰ lub częstotliwość pobierania próbek wody do badań¹¹ nie są wystarczające do zapewnienia, że woda dostarczana konsumentom spełnia wymagania określone w załączniku nr 1 do rozporządzenia MZ;
- 2) niezbędne jest przeprowadzenie dodatkowego badania na zasadzie jednostkowych przypadków w odniesieniu do substancji i mikroorganizmów, dla których nie ustalono żadnych wartości parametrycznych w załączniku nr 1 do rozporządzenia MZ, jeżeli istnieje powód do podejrzeń, że mogą one być obecne w ilościach lub liczbie stwarzającej potencjalne zagrożenie dla zdrowia ludzkiego;
- 3) niezbędne jest sprawdzenie, czy istniejące środki kontroli ryzyka dla zdrowia ludzkiego funkcjonują skutecznie oraz, czy woda w punkcie zgodności jest zdatna do użycia.

c. Zmniejszenie wykazu parametrów podlegających badaniu

Po przeprowadzeniu oceny ryzyka i uzyskaniu jej zatwierdzenia przez pwis lub pgis w zakresie bezpieczeństwa zdrowotnego wody, a w przypadku przedsiębiorstwa wodociągowo-kanalizacyjnego również przez właściwego wójta (burmistrza, prezydenta miasta) w zakresie mającym na celu zapewnienie należytej jakości produkcji, dystrybucji i kontroli dostarczanej wody, producent wody może **przedłożyć** do pwis lub ppis lub pgis **wniosek o zmniejszenie** wykazu parametrów podlegających badaniu lub o **usunięcie** parametru z wykazu badanych parametrów.

Zmniejszenie wykazu parametrów podlegających badaniu / usunięcie parametru z wykazu badanych parametrów jest możliwe:

- w oparciu o wyniki oceny ryzyka oraz ocenę bezpieczeństwa zdrowotnego konsumentów,
- jeżeli **wszystkie wyniki** uzyskane z próbek pobieranych w regularnych odstępach czasu przez okres co najmniej trzech lat w punktach pobierania próbek reprezentatywnych dla całej strefy zaopatrzenia wynosiły mniej niż 30% wartości parametrycznej,
- **po uzyskaniu akceptacji** pwis lub ppis lub pgis.

Usunięcie parametru z wykazu parametrów, które mają być badane opiera się na wynikach oceny ryzyka na podstawie wyników monitorowania źródeł wody oraz przy potwierdzeniu, że zdrowie ludzkie jest chronione przed szkodliwymi skutkami jakiegokolwiek zanieczyszczenia wody.

¹⁰ Część A i B załącznika nr 2 do rozporządzenia MZ

¹¹ Załącznik nr 3 do rozporządzenia MZ

d. Zmniejszenie minimalnej częstotliwości pobierania próbek wody do badań

Po przeprowadzeniu oceny ryzyka i uzyskaniu jej zatwierdzenia przez pwis lub pgis w zakresie bezpieczeństwa zdrowotnego wody, a w przypadku przedsiębiorstwa wodociągowo-kanalizacyjnego również przez właściwego wójta (burmistrza, prezydenta miasta) w zakresie mającym na celu zapewnienie należytej jakości produkcji, dystrybucji i kontroli dostarczanej wody, producent wody może **przedłożyć** do pwis lub ppis lub pgis **wniosek o zmniejszenie minimalnej częstotliwości** pobierania próbek wody do badań.

Częstotliwość pobierania próbek wody do badań może zostać zmniejszona lub parametr może zostać usunięty z wykazu parametrów, które mają być badane, jeżeli w ocenie ryzyka potwierdzono, że żaden czynnik dający się racjonalnie przewidzieć nie może spowodować pogorszenia jakości wody.

Zmniejszenie minimalnej częstotliwości pobierania próbek wody do badań jest możliwe:

- I w oparciu o wyniki oceny ryzyka oraz ocenę bezpieczeństwa zdrowotnego konsumentów,
- I jeżeli **wszystkie wyniki** uzyskane z próbek pobieranych w regularnych odstępach czasu przez okres co najmniej trzech lat w punktach pobierania próbek reprezentatywnych dla całej strefy zaopatrzenia wynosiły mniej niż 60% wartości parametrycznej,
- I **po uzyskaniu akceptacji** pwis lub ppis lub pgis.

Częstotliwość pobierania próbek wody do badań dla parametru *E. coli* oraz enterokoki nie może zostać zmniejszona poniżej częstotliwości określonej w załączniku nr 3 do rozporządzenia MZ.

W przypadku wszystkich pozostałych parametrów miejsce i częstotliwość pobierania próbek wody ustala się w odniesieniu do pochodzenia parametru, jak również zmienności i długofalowej tendencji jego stężenia, z uwzględnieniem punktu zgodności.

Nie rzadziej niż raz na 5 lat powinna odbywać się, poparta wynikami badań, **weryfikacja** zmniejszenia minimalnej częstotliwości pobierania próbek wody do badań w zakresie danego parametru lub parametrów usuniętych z wykazu parametrów badanych przez danego producenta wody.

Brak akceptacji przez pwis lub ppis lub pgis, złożonego przez producenta wody, wniosku o rozszerzenie wykazu parametrów podlegających badaniu / zwiększenie częstotliwości pobierania próbek wody do badań bądź zmniejszenie wykazu parametrów podlegających badaniu / zmniejszenie częstotliwości pobierania próbek wody do badań wymaga merytorycznego uzasadnienia.

2.5. Strefy ochronne ujęć wody w ujęciu Prawa wodnego

Agnieszka Strzemieczna, Anna Kamińska

Na wstępie należy wskazać, iż kwestie ujęć wody korespondują bezpośrednio z zadaniami własnymi gmin, do których zgodnie z art. 7 ust. 1 pkt 1 UOSG należą m.in. sprawy ochrony środowiska i przyrody oraz gospodarki wodnej.

Zgodnie z obecnie obowiązującym Prawem wodnym w celu zapewnienia odpowiedniej jakości wód ujmowanych do zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia przez ludzi oraz zaopatrzenia zakładów wymagających wody wysokiej jakości, a także ze względu na ochronę zasobów wodnych, służy ustanawianie **stref ochronnych ujęć wody**¹². Strefy ochronne ujęć wody mogą obejmować:

- 1) wyłącznie teren ochrony bezpośredniej albo
- 2) teren ochrony bezpośredniej i teren ochrony pośredniej.

Do dnia 1 lipca 2018 r. dla każdego ujęcia wody wykorzystywanej do zbiorowego zaopatrzenia w wodę przeznaczoną do spożycia przez ludzi powinna być ustanowiona strefa ochronna obejmująca teren ochrony bezpośredniej.

Zgodnie z Prawem wodnym, **w okresie nie dłuższym niż 6 miesięcy** od dnia jego wejścia w życie, właściwy organ Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie **ustanawia** dla każdego ujęcia wody strefę ochronną obejmującą wyłącznie teren ochrony bezpośredniej¹³ – oczywiście dotyczy to ujęć wody, dla których do dnia 1 stycznia 2018 r. strefa taka nie została jeszcze ustanowiona.

Istotną kwestią, na którą należy zwrócić uwagę w odniesieniu do terenu ochrony bezpośredniej ujęcia wody jest konieczność jego **ogrodzenia**¹⁴ oraz **odpowiedniego oznakowania**. Ponadto na terenie tym **należy**:

- a) odprowadzać wody opadowe lub roztopowe w sposób uniemożliwiający przedostawanie się ich do urządzeń służących do poboru wody,
- b) zagospodarować teren zielenią,
- c) odprowadzać poza granicę terenu ochrony bezpośredniej ścieki z urządzeń sanitarnych przeznaczonych do użytku osób zatrudnionych przy obsłudze urządzeń służących do poboru wody,

¹² Art. 120 Prawa wodnego

¹³ Art. 551 ust. 1 Prawa wodnego

¹⁴ Jak widać na zdjęciach zamieszczonych w Informacji NIK o wynikach kontroli pn. „Realizacja zbiorowego zaopatrzenia w wodę mieszkańców gmin województwa lubuskiego” [<https://www.nik.gov.pl/kontrola/P/15/110/LZG/>] obowiązek ten nie zawsze był realizowany z należytą starannością.

- d) ograniczyć wyłącznie do niezbędnych potrzeb przebywanie osób niezatrudnionych przy obsłudze urządzeń służących do poboru wody.

Ponadto należy wskazać, iż na terenie ochrony bezpośredniej ujęcia wody obowiązuje także **zakaz** użytkowania gruntów do celów niezwiązanych z eksploatacją ujęcia wody.

Odnosząc się natomiast do kwestii stref ochronnych ujęć wody obejmujących **teren ochrony pośredniej** należy wskazać, iż zgodnie z art. 133 ust. 3 Prawa wodnego strefę ochronną ujęcia wody obejmującą również teren ochrony pośredniej **ustanawia się na podstawie analizy ryzyka** obejmującej **ocenę zagrożeń zdrowotnych z uwzględnieniem czynników negatywnie wpływających na jakość ujmowanej wody**, przeprowadzoną w oparciu o:

- 1) analizy hydrogeologiczne lub hydrologiczne oraz dokumentację hydrogeologiczną lub hydrologiczną;
- 2) analizę identyfikacji źródeł zagrożenia wynikających ze sposobu zagospodarowania terenu;
- 3) wyniki badania jakości ujmowanej wody.

Jak już wskazywano na wstępie tego podrozdziału, obowiązujące od dnia 1 stycznia 2018 r. Prawo wodne zobowiązało właścicieli ujęć wody, dla których nie ustanowiono strefy ochronnej obejmującej teren ochrony pośredniej, w okresie nie dłuższym niż 3 lata od dnia jej wejścia w życie, do przeprowadzenia wskazanej powyżej analizy ryzyka i **złożenia do wojewody wniosku** o ustanowienie strefy ochronnej obejmującej teren ochrony bezpośredniej oraz teren ochrony pośredniej – **oczywiście jeżeli z przeprowadzonej analizy ryzyka wynika zasadność jej ustanowienia dla danego ujęcia wody**.

Każdą analizę ryzyka przeprowadzoną przez właściciela ujęcia wody realizującego zadania z zakresu zbiorowego zaopatrzenia w wodę **należy przekazać do właściwego wojewody**¹⁵. W sytuacji gdy właściciel ujęcia wody nie złoży wniosku o ustanowienie strefy ochronnej obejmującej również teren ochrony pośredniej, a z przeprowadzonej analizy wynika zasadność jej ustanowienia, właściwy wojewoda może ją ustanowić z urzędu.

Jednocześnie należy pamiętać, że analiza ryzyka wskazująca na zasadność lub brak zasadności ustanowienia strefy ochronnej ujęcia wody obejmującej teren ochrony pośredniej zgodnie z Prawem wodnym powinna być aktualizowana nie rzadziej niż co 10 lat, a w przypadku ujęć wody dostarczających mniej niż 1000 m³ wody na rok – nie rzadziej niż co 20 lat.

Istotną kwestią uregulowaną w Prawie wodnym jest wskazanie katalogu 26 **zakazów lub ograniczeń** w wykonywaniu robót lub czynności powodujących zmniejszenie przydatności ujmowanej wody lub wydajności ujęcia, które mogą być wprowadzone na terenie ochrony pośredniej.

¹⁵ Art. 133 ust. 4 Prawa wodnego

W katalogu tym uwzględniono możliwość wprowadzenia na tym terenie zakazów lub ograniczeń obejmujących np.:

- a) wprowadzanie ścieków do wód lub do ziemi,
- b) stosowanie nawozów oraz środków ochrony roślin,
- c) lokalizowanie składowisk odpadów niebezpiecznych, innych niż niebezpieczne i obojętne oraz obojętnych,
- d) lokalizowanie cmentarzy oraz grzebanie martwych zwierząt,
- e) składowanie opakowań po nawozach i środkach ochrony roślin.

Należy w tym miejscu zwrócić uwagę na dyrektywę Rady 91/676/EWG z dnia 12 grudnia 1991 r. dotyczącą ochrony wód przed zanieczyszczeniami powodowanymi przez azotany pochodzenia rolniczego¹⁶ (tzw. dyrektywa azotanowa). W Prawie wodnym wskazano, iż w celu zmniejszenia zanieczyszczenia wód azotanami pochodzącymi ze źródeł rolniczych oraz zapobiegania dalszemu zanieczyszczeniu opracowuje się i wdraża na obszarze całego państwa **program działań**, który będą obowiązywać stosować podmioty wykonujące działalność rolniczą. Jednym z istotnych elementów, na które wskazuje zarówno dyrektywa azotanowa jak i Prawo wodne są kwestie związane ze zróżnicowaniem środków oraz sposobów postępowania w zależności od m.in. warunków glebowych, klimatycznych, wodnych i środowiska, ukształtowania

¹⁶ Dz. Urz. UE L 375, str. 1, z późn. zm.

terenu, czy zagospodarowania gruntów oraz praktyki rolniczej, w tym systemu płodozmianu. W tym miejscu należy nadmienić, iż w niektórych państwach UE wprowadzono zakazy lub ograniczenia w zakresie możliwości stosowania określonego sposobu nawożenia nawozami w zależności od rodzaju gleby¹⁷.

Program działań został przyjęty w drodze rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 5 czerwca 2018 r. w sprawie przyjęcia „Programu działań mających na celu zmniejszenie zanieczyszczenia wód azotanami pochodzącymi ze źródeł rolniczych oraz zapobieganie dalszemu zanieczyszczeniu”¹⁸.

Dbalność o jakość ujmowanej wody, poprzez m.in. ustanawianie stref ochronnych ujęć wody, jest bardzo istotnym elementem mającym wpływ na możliwości dostarczenia wody o odpowiedniej jakości, niewątpliwie wpływa również na możliwość zmniejszenia konieczności intensyfikacji jej uzdatniania i eliminację ryzyka chorób wodopochodnych.

2.6. Wiarygodność badań jakości wody

Agnieszka Strzemieczna, Anna Kamińska, Weronika Soltan

Wiarygodność wykonywanych badań jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi zdefiniowana jest przez wskazane poniżej dwa czynniki:

- 1) metodyki wykonywania badań jakości wody;
- 2) laboratoria wykonujące badania wody.

Ważną kwestią w kontekście badania jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi jest zapewnienie wiarygodności otrzymywanych wyników badań. Jak wskazano w dyrektywie 98/83/WE metody stosowane do analizy jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi powinny być takie, aby zapewniać wiarygodność i porównywalność otrzymywanych wyników¹⁹.

Jednym z istotnych elementów determinujących wiarygodność wykonywanych badań jakości wody jest ich realizacja metodami zgodnymi z charakterystyką metod badań, które w ślad za dyrektywą 2015/1787 zostały wskazane w załączniku nr 6 do rozporządzenia MZ. Powyższe

¹⁷ Notyfikacja 2017/501/NL-COOA Rozporządzenie w sprawie dopuszczenia alternatywnych metod niskoemisyjnego wykorzystania gnojowicy i płynnych osadów ściekowych na obszarach trawiastych położonych na glebach gliniastych i torfowych <http://ec.europa.eu/growth/tools-databases/tris/pl/search/?trisaction=search.detail&year=2017&num=501>

¹⁸ Dz.U. poz. 1339

¹⁹ Preambuła (24) dyrektywy 98/83/WE.

dotyczy nie tylko badań jakości wody wykonywanych przez organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej, ale także badań jakości wody realizowanych przez producentów wody w ramach kontroli wewnętrznej.

Drugim z istotnych elementów determinujących wiarygodność wykonywanych badań jakości wody jest ich realizacja przez wskazane w UOZZW laboratoria. Zgodnie z art. 12 ust. 4 UOZZW badanie pobranych próbek wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi mogą wykonywać laboratoria Państwowej Inspekcji Sanitarnej lub inne laboratoria o udokumentowanym systemie jakości prowadzonych badań wody, zatwierdzonym przez Państwową Inspekcję Sanitarną. Jak wskazano natomiast w art. 12a ust. 1 UOZZW udokumentowany system jakości prowadzonych badań wody powinien być zgodny z wymaganiami zawartymi w aktualnym wydaniu normy *PN-EN ISO/IEC-17025*.

Zważywszy na powyższe należy podkreślić, iż kluczową kwestią, na którą należy zwrócić uwagę zlecając wykonanie lub wykonując badania jakości wody w laboratorium (zatwierdzonym przez Państwową Inspekcję Sanitarną) jest oznaczenie poszczególnych parametrów metodykami zgodnymi z charakterystyką metod wskazanych w rozporządzeniu MZ.

Państwowy wojewódzki inspektor sanitarny podaje do publicznej wiadomości (dla obszaru swojej właściwości miejscowej) informację o laboratoriach wykonujących badania pobranych próbek wody uwzględniającą aktualną informację obejmującą:

- 1) wykaz parametrów, metod badawczych i ich zakresy, dla których laboratorium uzyskało zatwierdzenie systemu jakości prowadzonych badań jakości wody wraz ze wskazaniem okresu trwania zatwierdzenia;
- 2) zestawienie charakterystyk metod badań stosowanych w badaniach jakości wody.

3. STWIERDZANIE PRZYDATNOŚCI WODY DO SPOŻYCIA / WARUNKOWEJ PRZYDATNOŚCI WODY DO SPOŻYCIA / BRAKU PRZYDATNOŚCI WODY DO SPOŻYCIA

Anna Kamińska, Agnieszka Strzemieczna

3.1. Informacje ogólne

§ 3 rozporządzenia MZ

1. Woda jest zdatna do użycia, jeżeli jest wolna od mikroorganizmów chorobotwórczych i pasożytów w liczbie stanowiącej potencjalne zagrożenie dla zdrowia ludzkiego, wszelkich substancji w stężeniach stanowiących potencjalne zagrożenie dla zdrowia ludzkiego oraz nie wykazuje agresywnych właściwości korozyjnych i spełnia wymagania:
 - 1) mikrobiologiczne określone w części A załącznika nr 1 do rozporządzenia;
 - 2) chemiczne określone w części B załącznika nr 1 do rozporządzenia.
2. Ciepła woda użytkowa powinna, oprócz wymagań określonych w ust. 1, spełniać wymagania określone w części A załącznika nr 5 do rozporządzenia.
3. Podmioty, o których mowa w § 6, § 7 oraz § 8, podejmują wszelkie działania, aby woda spełniała wymagania określone dla:
 - 1) parametrów wskaźnikowych określonych w części C załącznika nr 1 do rozporządzenia;
 - 2) dodatkowych wymagań chemicznych określonych w części D załącznika nr 1 do rozporządzenia;
 - 3) substancji promieniotwórczych określonych w załączniku nr 4 do rozporządzenia.

Właściwy państwowy inspektor sanitarny na podstawie sprawozdania z badań próbek wody pobranych w **punkcie zgodności** przez:

- laboratorium Państwowej Inspekcji Sanitarnej lub
- laboratorium o udokumentowanym systemie jakości prowadzonych badań wody, zatwierdzonym przez Państwową Inspekcję Sanitarną.

stwierdza:

- 1) przydatność wody do spożycia w przypadku gdy woda spełnia wymagania określone w rozporządzeniu MZ oraz dodatkowe wymagania ustanowione dla danej strefy zaopatrzenia;
- 2) przydatność wody do spożycia na warunkach udzielonego odstępstwa, w sytuacji gdy woda nie spełnia wymagań chemicznych określonych w części B załącznika nr 1 do rozporządzenia MZ, z wyłączeniem wymagań określonych dla bromianów i ołowiu, i nie jest możliwe przywrócenie jej jakości w terminie 30 dni, a właściwy państwowy inspektor sanitarny, po złożeniu wniosku przez producenta wody, wyraził zgodę na odstępstwo od tych wymagań;

- 3) warunkową przydatność wody do spożycia – *zagadnienie zostanie szczegółowo opisane w następnym rozdziale,*
- 4) brak przydatności wody do spożycia – w przypadku przekroczenia parametrów mikrobiologicznych oraz w sytuacji, gdy woda jest niezdatna do użycia, a jej jakość zagraża zdrowiu konsumentów – z jednoczesnym wskazaniem, po przeprowadzeniu oceny bezpieczeństwa zdrowotnego konsumentów, czy woda może być wykorzystywana do innych celów niż do spożycia przez ludzi.

3.2. Punkty zgodności

a. Punkt zgodności w odniesieniu do urządzeń wodociągowych

W rozporządzeniu MZ zdefiniowano punkt zgodności w odniesieniu do urządzeń wodociągowych jako:

- punkt czerpalny zlokalizowany najbliżej przed wodomierzem głównym²⁰ lub przyłączem wodociągowym²¹ – jest to sytuacja optymalna i najbardziej klarowna z punktu widzenia podziału odpowiedzialności za jakość wody*;

** Art. 5 ust. 2 UOZZW: „Jeżeli umowa o zaopatrzenie w wodę lub odprowadzanie ścieków nie stanowi inaczej, odbiorca usług odpowiada za zapewnienie niezawodnego działania posiadanych instalacji i przyłączy wodociągowych lub instalacji i przyłączy kanalizacyjnych z urządzeniem pomiarowym włącznie”.*

- w przypadku braku możliwości poboru wody w tym miejscu, z zaworu używanego zwykle do pobierania wody, w szczególności w budynkach użyteczności publicznej lub budynkach zamieszkania zbiorowego lub budynkach mieszkalnych, w stosunku do którego przedsiębiorstwo wodociągowo-kanalizacyjne zadeklarowało spełnienie wymagań określonych w rozporządzeniu MZ – ustalonym również w porozumieniu z ppis lub pgis – tym niemniej przedsiębiorstwo wodociągowo-kanalizacyjne bierze „na siebie” większą odpowiedzialność (dłuższa linia przesyłu) za jakość wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi niż tylko ta, która zgodnie z UOZZW przypisana jest dla urządzeń wodociągowych;
- punkt zgodności ustalony przez przedsiębiorstwo wodociągowo-kanalizacyjne, w porozumieniu z ppis lub pgis, może znajdować się w strefie zaopatrzenia²² lub zakładzie uzdatniania, jeżeli przedsiębiorstwo wodociągowo-kanalizacyjne wykaże, że nie powoduje to nieko-

²⁰ **Wodomierz główny** – przyrząd pomiarowy mierzący ilość pobranej wody, znajdujący się na każdym przyłączy wodociągowym (art. 2 pkt 19 UOZZW).

²¹ **Przyłącze wodociągowe** – odcinek przewodu łączącego sieć wodociągową z wewnętrzną instalacją wodociągową w nieruchomości odbiorcy usług wraz z zaworem za wodomierzem głównym (art. 2 pkt 6 UOZZW).

²² **Strefa zaopatrzenia** – geograficznie określony obszar, do którego woda dochodzi z jednego lub więcej źródeł i na którym jakość wody może być traktowana w przybliżeniu jako jednolita – § 2 pkt 6 rozporządzenia MZ.

rzystnej zmiany mierzonej wartości parametrów w toku dystrybucji wody, oraz w stosunku do którego przedsiębiorstwo wodociągowo-kanalizacyjne zadeklarowało spełnienie wymagań dla badanych parametrów, określonych w rozporządzeniu MZ.

To ostatnie rozwiązanie przewidziane zostało w dyrektywie 2015/1787, niemniej jednak jego zastosowanie wydaje się być czysto teoretyczne, gdyż dla samego już sprawdzenia, czy woda nie zmieniła swoich właściwości na dalszym etapie jej produkcji, dystrybucji konieczne byłoby pobieranie próbek, by móc udowodnić taką tezę.

Przedsiębiorstwo wodociągowo-kanalizacyjne odpowiedzialne jest za wyznaczenie w porozumieniu z ppis lub pgis stałych punktów czerpalnych służących do pobierania próbek wody, a jeśli zajdzie taka konieczność wykonanie takich punktów. Regulacja ta ściśle koresponduje z punktami zgodności.

b. Punkt zgodności w odniesieniu do indywidualnych ujęć wody

W rozporządzeniu MZ zdefiniowano punkt zgodności w odniesieniu do indywidualnych ujęć wody jako pompa lub inny punkt czerpalny używany zwykle do pobierania wody. Wskazując jednocześnie, iż w przypadku gdy właściciel ujęcia wody jest jednocześnie wła-

ścicielem lub zarządcą obiektu budowlanego wykorzystującego wodę, miejsce pobierania próbek wody do badań może być zlokalizowane w obiekcie budowlanym – w przypadku stwierdzenia przekroczenia badanych parametrów wody pobranej w punkcie zlokalizowanym w tym obiekcie należy wykonać badanie jakości wody w miejscach pozwalających na ustalenie miejsca i przyczyny niezgodności.

Zatem w sprawozdaniach z badań jakości wody winny znajdować się wyniki pomiarów jakości wody zrealizowane przez producentów wody (i zawsze uwzględniać pomiar z tzw. punktu zgodności). Ponadto organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej winny wykonywać badania w ramach nadzoru nad producentami wody w punktach zgodności. Wykonywanie badań jakości wody przez organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej w ramach sprawowanego nadzoru nad jakością wody dostarczanej przez producentów wody, w innych miejscach niż punkty zgodności, uzasadnione jest w sytuacji pogarszającej się lub złej jakości wody i diagnozowania przyczyn takiej sytuacji – szukanie w łańcuchu dostaw wody przyczyn dysfunkcji systemu np. awarii stacji uzdatniania wody – wtedy wyniki badań wody przed i po pozwolą na dokładne określenie przyczyny złej jakości wody.

Stwierdzenie przydatności, braku przydatności czy też warunkowej przydatności wody do spożycia możliwe jest tylko na podstawie wyników badań wody uzyskanych z punktu zgodności.

3.3. Stwierdzenie przydatności wody do spożycia

Analizując regulacje rozporządzenia MZ obejmujące kwestie związane ze sposobem oceny przydatności wody do spożycia można stwierdzić, iż najmniej trudności będą sprawiały sytuacje, w których wartości parametryczne wszystkich parametrów określonych w rozporządzeniu MZ będą zbieżne z wartościami uzyskanymi w trakcie badań jakości wody i wówczas uzasadnione jest – **stwierdzenie przydatności wody do spożycia.**

3.4. Stwierdzenie braku przydatności wody do spożycia

Drugim nie budzącym wątpliwości przykładem oceny jakości wody będzie każda sytuacja, w której dojdzie do przekroczenia wartości parametrów mikrobiologicznych (ujętych w części A tabela 1 załącznika nr 1 do rozporządzenia MZ) lub odpowiednio w przypadku badań jakości wody:

- w jednostkowych opakowaniach (ujętych w części A tabela 2 załącznika nr 1 do rozporządzenia MZ),
- w cysternach, zbiornikach magazynujących wodę w środkach transportu lądowego lub wodnego (ujętych w części A tabela 3 załącznika nr 1 do rozporządzenia MZ),

- w zbiornikach magazynujących wodę w środkach transportu powietrznego (w części A tabela 4 załącznika nr 1 do rozporządzenia MZ)
- i w takich sytuacjach konieczne będzie **stwierdzenie braku przydatności wody do spożycia**.

Niemniej jednak katalog przypadków, w jakich może dojść do stwierdzenia braku przydatności wody do spożycia **jest otwarty** i przewiduje zaistnienie innych sytuacji, gdy woda jest niezdatna do użycia, czyli wtedy, gdy jej jakość zagraża zdrowiu konsumentów. Najbardziej oczywistym przykładem może być wystąpienie awarii w wyniku, której następuje przekroczenie parametrów innych niż mikrobiologiczne – w znacznych wartościach, bądź w przypadku zanieczyszczenia wody nieznaną substancją. Innym przykładem może być sytuacja, w której producent wody wykáže przekroczenia wartości parametrycznych dla parametrów ujętych w części B załącznika nr 1 do rozporządzenia MZ i stan taki utrzymuje się przez ponad 30 dni (w ciągu poprzedzających wystąpienie tej sytuacji dwunastu miesięcy, a podjęte działania naprawcze nie prowadzą do poprawy jakości wody), przy czym producent wody nie wystąpił o przyznanie odstępstwa, bądź nie uzyskał zgody na odstępstwo. W takim przypadku zaistnieje konieczność **stwierdzenia braku przydatności wody do spożycia**.

Stwierdzenie braku przydatności wody do spożycia wystąpi także przy przekroczeniu wartości parametrycznej dla mikrobiologicznego parametru wskaźnikowego – bakterie grupy coli ≥ 10 jtk (NPL)/100 ml i nie będzie w tej sytuacji już miało znaczenia, czy równocześnie wykryto przekroczenia innych parametrów mikrobiologicznych.

W sytuacjach poza wyżej wymienionymi, czyli przekroczeniami wartości parametrów mikrobiologicznych, wpływem terminów dla tolerowania przekroczeń parametrów chemicznych określonych w części B załącznika nr 1 do rozporządzenia MZ, każdorazowo konieczne jest indywidualne podejście.

W rozporządzeniu MZ w odniesieniu do stwierdzenia braku przydatności wody do spożycia przyjęto część mechanizmu zbliżonego do udzielania „zgody na odstępstwo na etapie diagnozowania sytuacji”. Zatem zawsze konieczne jest dokonanie oceny bezpieczeństwa zdrowotnego konsumentów/odbiorców usług (analiza potencjalnych zagrożeń), organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej będą także weryfikowały podejmowane przez producenta wody działania naprawcze i dopiero wtedy (przy potwierdzeniu oceny, że istnieje zagrożenie zdrowotne konsumentów) – **stwierdzą brak przydatności wody do spożycia**.

Mając na uwadze fakt – szerokiej definicji funkcjonalnej wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi – każdorazowo stwierdzając brak przydatności wody do spożycia organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej w decyzji będą wskazywały, czy woda może być wykorzystywana do innych celów niż do spożycia przez ludzi i w miarę możliwości wskazywały zakres jej zastosowania.

3.5. Stwierdzenie warunkowej przydatności wody do spożycia

Stwierdzenie warunkowej przydatności wody do spożycia obejmuje:

- 1) przypadki stwierdzenia przekroczenia w badanej próbce wody wskaźnikowych parametrów mikrobiologicznych (przy jednoczesnym wykonaniu, w przypadku przekroczenia wartości parametrycznej bakterii grupy coli <10 jtk (NPL)/100 ml, badań jakości wody wykluczających obecność w badanej próbce parametru *E. coli* i enterokoki*). Ponadto warunkiem koniecznym w tej sytuacji jest uznanie, iż stwierdzona niezgodność jest nieistotna, czyli nie stwarza zagrożenia dla zdrowia konsumentów (samo wykluczenie parametrów mikrobiologicznych już daje podstawę do takiego stwierdzenia, niemniej jednak mogą się zdarzyć sytuacje drastycznego przekroczenia innych parametrów, nieprzewidzianych okoliczności – stąd takie zastrzeżenie), a drugim koniecznym warunkiem jest jednoczesne podjęcie przez producenta wody odpowiednich działań naprawczych. Przekroczenie wskaźnikowych parametrów mikrobiologicznych może świadczyć o wtórnym zanieczyszczeniu wody, dlatego też istotne jest właściwe zdiagnozowanie takiej sytuacji poprzez zwiększenie liczby punktów poboru próbek wody, zwrócenie uwagi na częstotliwość pojawiania się przekroczeń tego parametru w wodzie i jego wartość.

**W związku z faktem, że w rozporządzeniu MZ, zgodnie z dyrektywą 2015/1787, w ramach badania parametrów grupy A nie ujęto parametru enterokoki (w grupie tej z podstawowych parametrów mikrobiologicznych uwzględniono tylko parametr *E. coli*), z uwagi na bezpieczeństwo zdrowotne, w ustalanych planach badań organów Państwowej Inspekcji Sanitarnej, jak również harmonogramach pobierania próbek wody do badań przedkładanych przez producentów wody (z uwagi np. na pojawianie się w przeszłości przekroczenia konkretnie tego parametru lub też lokalizację producenta wody na obszarach wiejskich (z ubogą infrastrukturą kanalizacyjną)), zasadnym jest włączenie do parametrów badanych w ramach parametrów grupy A również parametru enterokoki.*

Należy mieć na uwadze, iż dotychczasowe doświadczenia związane z przekroczeniami wartości parametrów mikrobiologicznych (wskaźnikowych), ale nie tylko – w głównej mierze odnoszą się do tzw. małych wodociągów – produkujących poniżej 1000 m³ wody na dobę. **Częstotliwość wykonywania badań w zakresie parametrów mikrobiologicznych (także wskaźnikowych) jest tam bardzo rzadka – badania te wykonywane są przeważnie 4 razy w roku.** Zatem dostawa wody przez te podmioty jest oparta na zasadzie dużego zaufania, choć nie ten argument był przyczyną ustalenia takiej częstotliwości (mniejsze ryzyko w zakresie zdrowia publicznego – zaopatrywanie mniejszych populacji i w dużej mierze – uwarunkowania ekonomiczne). Jednakże w ostatnim czasie coraz mocniej akcentowana jest w Komisji Europejskiej konieczność zwiększenia nadzoru nad małymi wodociągami, które winny spełniać takie same wymagania, jak pozostali producenci wody. Zatem rozwiązanie powyższe jest formą kompromisu, który pozwoli na utrzymanie dostaw wody mimo wystąpienia przekroczeń wartości parametrycznych określonych dla wskaźnikowych parametrów mikrobiologicznych (z wyłączeniem parametrów

mikrobiologicznych określonych w części A tabela 1 załącznika nr 1 do rozporządzenia MZ), ale docelowe działania winny koncentrować się na tym, aby takie sytuacje nie występowały;

- 2) przypadki stwierdzenia warunkowej przydatności wody do spożycia, w których doszło do przekroczeń wartości parametrycznej ustalonej dla parametrów ujętych w części B w tabeli 2 załącznika nr 1 do rozporządzenia MZ – *parametry chemiczne*, z wyłączeniem wymagań określonych dla bromianów i ołowiu i uznania, że stwierdzona niezgodność nie stwarza zagrożenia dla zdrowia, a przyjęte działania naprawcze w celu przywrócenia należytej jakości dostarczanej wody **są wystarczające do osiągnięcia tego celu w terminie 30 dni** od dnia otrzymania sprawozdania z badań jakości wody,
- 3) pozostałe przypadki dotyczą stwierdzenia warunkowej przydatności wody do spożycia, w których doszło do przekroczeń wartości parametrycznej ustalonej dla:
 - a) parametrów ujętych w części C w tabeli 2 załącznika nr 1 do rozporządzenia MZ *Parametry wskaźnikowe – wymagania organoleptyczne i fizykochemiczne*. Przekroczenie wartości tych parametrów wskaźnikowych może świadczyć o nieprawidłowościach w procesie uzdatniania wody (efektywność uzdatniania) czy nieprawidłowościach w funkcjonowaniu instalacji wodnej,
 - b) parametrów ujętych w części D załącznika nr 1 do rozporządzenia MZ – *Dodatkowe wymagania chemiczne*,
 - c) parametrów ustalonych w oparciu o wyniki oceny ryzyka (czyli po przeprowadzeniu procesu polegającego na identyfikacji zagrożeń i analizie ryzyka zgodnie z aktualną normą PN-EN 15975-2 „*Bezpieczeństwo zaopatrzenia w wodę do spożycia – Wytyczne dotyczące zarządzania kryzysowego i ryzyka – Część 2: Zarządzanie ryzykiem*”) oraz ocenę bezpieczeństwa zdrowotnego konsumentów, jako niezbędnych dla danej strefy zaopatrzenia do celów ochrony zdrowia ludzkiego lub do celów zapewnienia jakości produkcji, dystrybucji i kontroli wody. Przekroczenie wartości parametrycznych w tej grupie parametrów wymaga szczególnie wnikliwej oceny, ponieważ w odróżnieniu od parametrów wymienionych w części C tabela 2 załącznika nr 1 do rozporządzenia MZ ich podwyższone wartości mogą stwarzać ryzyko szkodliwego wpływu na zdrowie ludzi.

W ww. sytuacjach postępowanie może być mniej restrykcyjne i przy spełnieniu określonych warunków można stwierdzić warunkową przydatność wody do spożycia, a zatem:

- niezbędne jest uznanie, że stwierdzona niezgodność nie stwarza zagrożenia dla zdrowia, a wartość przekroczeń pozwala na zachowanie bezpieczeństwa zdrowotnego konsumentów (np. ich dopuszczalność została potwierdzona w aktualnych opracowaniach naukowych, opiniach np. Narodowego Instytutu Zdrowia Publicznego – Państwowego Zakładu Higieny),
- należy ustalić, czy przekroczenie wartości parametrycznych parametrów określonych w części C tabela 2 załącznika nr 1 do rozporządzenia MZ wynika ze specyficznej jakości wody ujmowanej, a nie z jej wtórnego zanieczyszczenia na etapie ujmowania, uzdatniania i dystrybucji,

- zostały udokumentowane dotychczas podejmowane działania naprawcze mające na celu zapewnienie konsumentom należytej jakości dostarczanej wody,
- przyjęte działania naprawcze nie są wystarczające do uzyskania należytej jakości dostarczanej wody – w terminie **30 dni** od dnia otrzymania sprawozdania z badań; przy czym w uzasadnionych przypadkach (po uzyskaniu zgody ppis lub pgis) termin ten może zostać wydłużony do 60 dni.

Stwierdzając warunkową przydatność wody do spożycia właściwy państwowy inspektor sanitarny, podobnie jak w przypadku „derogacji”, określa dopuszczalne wartości parametryczne oraz termin trwania przekroczenia.

Jeżeli w wyniku wydanej decyzji stwierdzającej warunkową przydatność wody do spożycia, producent wody kwestionowałby jej elementy – czyli dopuszczalne wartości parametryczne, czy też okres, na jaki dopuszczono tolerowanie przekroczeń dla wartości ww. parametrów, wówczas może on (na własny koszt) przedłożyć opinię przygotowaną przez instytut badawczy lub międzynarodowy instytut naukowy działający na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej lub instytut naukowy Polskiej Akademii Nauk lub uczelnię w rozumieniu ustawy z dnia 27 lipca 2005 r. – *Prawo o szkolnictwie wyższym*²³, prowadzące działalność z zakresu zdrowia publicznego, która potwierdzi brak negatywnego wpływu związanego z przekroczonym parametrem na zdrowie konsumentów. Opinia powinna uwzględniać co najmniej: czas trwania przekroczenia, jego wartość parametryczną, charakterystykę populacji zaopatrywanej w wodę oraz dane epidemiologiczne.

Podobnie, jak przy przekroczeniu mikrobiologicznych parametrów wskaźnikowych – sytuacje te najczęściej dotyczą małych wodociągów. **W tym przypadku parametry z tej grupy badane są raz w roku, niejednokrotnie – dwa razy w roku.** Zatem niezależnie od faktu, iż rozporządzenie MZ dopuszcza przyznanie warunkowej przydatności wody do spożycia – istotnym jest rozważenie potencjalnych zagrożeń zdrowotnych. Zgodnie z pkt 13 Preambuły dyrektywy 98/83/WE, *„wartości parametryczne opierają się na dostępnej wiedzy naukowej, przy czym uwzględniona została również zasada ostrożności; wartości te zostały wybrane, w celu zapewnienia, że woda przeznaczona do spożycia przez ludzi może być bezpiecznie spożywana przez całe życie, a w ten sposób reprezentują wysoki poziom ochrony zdrowia”*. Zatem utrzymywanie przez długi okres sytuacji warunkowej przydatności wody do spożycia nie daje gwarancji bezpieczeństwa dla konsumentów spożywających taką wodę. Należy mieć na uwadze, że już przed przystąpieniem Polski do UE wskazywano na konieczność wprowadzenia zmian w technologiach uzdatniania wody pozwalających na spełnienie wymagań określonych w dyrektywie 98/83/WE, z uwzględnieniem możliwości finansowych, ale jednocześnie traktując priorytetowo zdrowie każdego konsumenta²⁴.

W rozporządzeniu MZ nie wskazano okresu, na jaki można wydać decyzję o warunkowej przydatności wody do spożycia, niemniej jednak **ma być to okres usprawiedliwiający podejmowanie koniecznych działań zmierzających do poprawy jakości wody (zmiany systemów uzdatniania, czyszczenia sieci czy podłączenia się do innego wodociągu).**

²³ Dz. U. z 2017 r. poz. 2183, z późn. zm.

²⁴ Ochrona środowiska 4(83)2001.

Zgodnie ze stanowiskiem przedstawionym przez NIK w *Informacji o wynikach kontroli pn. „Ochrona jakości wód ujmowanych do zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia”²⁵*, w ocenie NIK stwierdzono przypadki zbyt długotrwałego dostarczania konsumentom wody o parametrach przekraczających dopuszczalne wartości (*nawet 47 miesięcy*). W przypadku jak wyżej w ocenie NIK organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej nie powinny dopuszczać do tak długotrwałego podawania konsumentom wody o parametrach przekraczających dopuszczalne wartości.

Przy decyzjach dotyczących stwierdzenia warunkowej przydatności wody do spożycia konieczne jest zwiększenie częstotliwości badań jakości wody wykonywanych w ramach wewnętrznej kontroli jakości badań prowadzonych przez producenta wody.

Posługując się przykładami, jak wskazano w wytycznych Światowej Organizacji Zdrowia, żelazo zawarte w wodzie sprzyja wzrostowi bakterii żelazowych, które czerpią energię z jego utleniania, przyczyniając się do powstawania maziastych osadów wewnątrz przewodów wodociągowych. Ponadto obecność żelaza w wodzie przeznaczonej do spożycia może świadczyć o nieprawidłowościach w instalacji wodnej (np. korozji stalowych i żeliwnych rur wodociągowych), które tworzą możliwość osadzania się w urządzeniach wodociągowych i przenikania do wody innych substancji.

Mangan występujący w wodzie w stężeniach przekraczających 0,1 mg/l nadaje niepożądany smak napojom, a także powoduje przebarwienia urządzeń sanitarnych i odzieży podczas prania. Obecność manganu w wodzie przeznaczonej do spożycia przez ludzi, tak jak w przypadku żelaza, może doprowadzić do odkładania się osadów w systemie dystrybucji. Mangan często powoduje tworzenie się powłoki na przewodach wodociągowych, która może złuszczać się w postaci czarnego osadu. Zatem przekroczenia tych parametrów mogą wpływać na zmianę właściwości wody i zwiększenie częstotliwości wykonywanych badań wody w takich przypadkach będzie jak najbardziej uzasadnione.

Zatem obecność wybranych parametrów w wodzie przekraczających wartości parametryczne wskazane w rozporządzeniu MZ powoduje zmianę właściwości wody, warunki takie sprzyjają powstawaniu biofilmu. Mając na uwadze fakt, iż liczba małych wodociągów, tj. produkujących poniżej 1 000 m³ wody na dobę stanowiła w 2016 r. 92%, czyli 7787 wodociągów zaopatrywało w wodę 33% ludności (11 856 620 osób) oraz to, że minimalna częstotliwość wykonywania badań jakości wody powiązana jest z wielkością dobową produkcji wody czyli:

- dla 46% tj. 3560 tych wodociągów (wodociągi o produkcji ≤ 100 m³ wody na dobę) minimalna częstotliwość badań parametrów grupy A to 2 badania w ciągu roku, natomiast parametry grupy B badane są raz na dwa lata,
- dla pozostałych 54% – czyli 4227 wodociągów (wodociągi o produkcji 101-1000 m³ wody na dobę) minimalna częstotliwość badań parametrów grupy A to 4 badania w ciągu roku natomiast parametry grupy B badane są raz w roku

²⁵ <https://www.nik.gov.pl/kontrola/P/16/045/> Kontrola miała na celu ocenę działań podejmowanych przez kontrolowane jednostki (w okresie od 01.01.2013 r. do 31.03.2016 r.) dla zapewnienia utrzymania należytej jakości ujmowanej i podawanej do sieci wodociągowej wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi.

należy uznać za niewystarczające dla zapewnienia minimalnej ochrony odbiorców usług, stąd konieczność zwiększenia częstotliwości wykonywania badań.

Należy mieć na uwadze, iż badania jakości wody wykonywane w ramach kontroli wewnętrznej przez samych producentów wody, czy też badania wykonywane w ramach kontroli organów Państwowej Inspekcji Sanitarnej są działaniami zaplanowanymi. W związku z powyższym można wnioskować, iż producent wody mając świadomość wykonywania takich badań będzie podejmował działania mające na celu utrzymanie właściwych parametrów w punktach zgodności i jest w stanie uzyskać wartości parametryczne określone w rozporządzeniu MZ. A zatem jeśli mimo tego, iż kontrole mają charakter planowy i mimo tego, że częstotliwość badań nie jest częsta dla wodociągów o małej produkcji wody – i tak pojawiają się przekroczenia – najczęściej parametrów wskaźnikowych (jeśli mikrobiologicznych – to prawdopodobieństwo wtórnego zanieczyszczenia sieci, jeżeli chemiczne – to nieprawidłowości w procesach uzdatniania), to nie można stwierdzić, iż wodociąg funkcjonuje prawidłowo i takiego stanu utrzymywać w długim okresie czasu. Komisja Europejska²⁶ zwraca uwagę na konieczność zapewnienia wody o odpowiedniej jakości (czyli takiej, w której poszczególne parametry nie przekraczają norm wskazanych w dyrektywach) wszystkim obywatelom i podkreślana jest także konieczność niwelowania różnic – wynikających z miejsca zamieszkania – w dostępie do wody bezpiecznej dla zdrowia.

²⁶ Europejski Trybunał Obrachunkowy w Sprawozdaniu Specjalnym „Wdrażanie dyrektywy w sprawie wody pitnej – dostęp do wody i jej jakość w Bułgarii, na Węgrzech i w Rumunii poprawiły się, jednak konieczne są znaczne dalsze inwestycje” w swoich konkluzjach dotyczących wdrożenia Dyrektywy Rady 98/83/WE z dnia 3 listopada 1998 r. w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi[2] wskazał: „W ujęciu ogólnym Trybunał stwierdził, że nastąpiła poprawa w zakresie dostępu obywateli do wody pitnej dobrej jakości i zaopatrzenia w nią Bułgarii, na Węgrzech i w Rumunii. W dużej mierze wynika to z istotnych inwestycji finansowanych z EFRR i Funduszu Spójności poczynionych w ostatnich latach. Niemniej jednak nadal istnieją obszary, na których z publicznej sieci wodociągowej obywatelom nadal dostarczana jest woda, która nie odpowiada w pełni normom unijnym ustanowionym w dyrektywie w sprawie wody pitnej z 1998 r. Ponadto konieczne są dalsze krajowe inwestycje publiczne i prywatne w celu zapewnienia dostępu do wody dobrej jakości wszystkim obywatelom w tych państwach członkowskich oraz po to, by finansowane przez UE inwestycje w infrastrukturę wodną mogły być odpowiednio utrzymywane.” – Sprawozdanie przedstawione na mocy art. 287 ust. 4 akapit drugi TFUE.

Zarówno w przypadku stwierdzania warunkowej przydatności wody do spożycia, jak i przydatności wody do spożycia na warunkach udzielonego odstępstwa producenci wody ustalają z ppis lub pgis zakres i termin realizacji działań naprawczych. W tych przypadkach, jak również w sytuacji stwierdzenia braku przydatności wody do spożycia, ppis lub pgis informuje (w przypadku stwierdzenia braku przydatności wody do spożycia – natychmiast) odpowiednio: wójta, burmistrza, prezydenta miasta.

Przesłanki stwierdzania warunkowej przydatności wody do spożycia dla poszczególnych grup parametrów:

Wskaźnikowe parametry mikrobiologiczne	Parametry chemiczne	Wskaźnikowe parametry organoleptyczne i fizykochemiczne lub dodatkowe parametry chemiczne - <u>przekroczenie trwające powyżej 30 dni, a w uzasadnionych przypadkach powyżej 60 dni</u>
<p>1. Wykonanie badań wykluczających obecność parametrów, tj. <i>E. coli</i> i enterokoki – w przypadku przekroczenia wartości parametrycznej <10 jtk (NPL)/100 ml dla parametru bakterie grupy coli.</p> <p>2. Uznanie stwierdzonej niezgodności za nieistotną – nie stwarzającą zagrożenia dla zdrowia.</p> <p>3. Podjęcie natychmiastowych działań naprawczych.</p>	<p>1. Uznanie stwierdzonej niezgodności za nieistotną – nie stwarzającą zagrożenia dla zdrowia.</p> <p>2. Działania naprawcze są wystarczające do osiągnięcia celu w terminie 30 dni* *przekroczenie wartości parametrycznej danego parametru nie może utrzymywać się łącznie przez okres dłuższy niż 30 dni w ciągu poprzedzających dwunastu miesięcy.</p>	<p>1. Uznanie, że stwierdzona niezgodność nie stwarza zagrożenia dla zdrowia, a przyjęte działania naprawcze – w celu przywrócenia należytej jakości dostarczanej wody – nie są wystarczające do osiągnięcia w terminie 30 dni od dnia otrzymania sprawozdania z badań; w uzasadnionych przypadkach, po uzyskaniu zgody ppis lub pgis termin ten może zostać wydłużony do 60 dni.</p> <p>2. Wartość przekroczeń pozwala na zachowanie bezpieczeństwa zdrowotnego konsumentów, a ich dopuszczalność została potwierdzona w aktualnych opracowaniach naukowych*.</p> <p>3. Zostały udokumentowane dotychczas podejmowane działania naprawcze mające na celu zapewnienie konsumentom należytej jakości dostarczanej wody.</p> <p><i>Powyższe uwagi mają zastosowanie po wykluczeniu zewnętrznych źródeł zanieczyszczenia wody np. ściekami.</i></p> <p>* W przypadku kwestionowania przez podmiot stanowiska ppis lub pgis – po uprzednim przedłożeniu przez podmiot:</p> <p>- opinii przygotowanej przez instytut badawczy lub instytut naukowy PAN lub uczelnię wyższą – potwierdzającej brak negatywnego wpływu związanego z przekroczonym parametrem na zdrowie konsumentów. Opinia uwzględnia co najmniej: czas trwania przekroczenia, jego wartość parametryczną oraz charakterystykę populacji zaopatrywanej w wodę.</p>

3.6. Stwierdzenie przydatności wody do spożycia na warunkach udzielonego odstępstwa

Zważywszy na prezentowane przez Komisję Europejską stanowisko, zgodnie z którym Państwa Członkowskie mogły wydać odstępstwa od wymagań określonych w części B załącznika nr 1 do rozporządzenia MZ, z wyłączeniem wymagań określonych dla bromianów i ołowiu,

przez okres maksymalnie dziewięciu lat (maksymalnie 3 lata na pierwsze, maksymalnie 3 lata na drugie i maksymalnie 3 lata na trzecie odstępstwo), liczony od przystąpienia Państw Członkowskich do UE (zatem dla Polski od roku 2004), w rozporządzeniu MZ kontynuowane są obowiązujące od 28 listopada 2015 r. rozwiązania prawne dotyczące możliwości wystąpienia z wnioskiem o zgodę na odstępstwo jedynie w wyjątkowych okolicznościach, tj.:

- 1) utworzenia nowego obszaru zaopatrzenia w wodę;
- 2) obszaru zaopatrzenia, który na dzień 1 maja 2004 r. wykazywał zgodność parametrów jakości wody;
- 3) ustanowienia wartości dla nowych parametrów lub nowych wartości dla parametrów obowiązujących.

Udzielenie zgody na odstępstwo będzie dopuszczalne, jeżeli nie będzie stanowić potencjalnego zagrożenia dla zdrowia ludzkiego, a zaopatrzenie w wodę o właściwej jakości nie będzie mogło być zrealizowane niezwłocznie za pomocą żadnych innych środków.

Zgodnie z rozporządzeniem MZ we wskazanych powyżej przypadkach przewidziano możliwość udzielenia trzech zgód na odstępstwo trwających maksymalnie dziewięć lat (3 zgody maksymalnie co 3 lata). W tym miejscu należy wskazać, iż podmiot, który wystąpił z wnioskiem o zgodę na odstępstwo powinien przedkładać ppis lub pgis lub pwis co 3 miesiące, od dnia złożenia wniosku szczegółowe sprawozdania z podejmowanych działań naprawczych wraz z działaniami planowanymi do podjęcia w następnym okresie sprawozdawczym. Natomiast w gestii organów Państwowej Inspekcji Sanitarnej w ramach prowadzonego nadzoru nad jakością wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi pozostaje monitorowanie i weryfikacja wywiązywania się producentów wody z realizacji działań naprawczych.

W rozporządzeniu MZ poszerzono jednocześnie grono podmiotów, których ekspertyzę dotyczącą wpływu proponowanych maksymalnych dopuszczalnych wartości parametrów oraz proponowanego okresu odstępstwa na zdrowie konsumentów, producent wody może przedłożyć wraz z wnioskiem o zgodę na odstępstwo. Obecnie ekspertyza taka może być przygotowana przez instytut badawczy lub międzynarodowy instytut naukowy działający na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej lub instytut naukowy Polskiej Akademii Nauk lub uczelnię w rozumieniu ustawy z dnia 27 lipca 2005 r. – *Prawo o szkolnictwie wyższym*, prowadzące działalność z zakresu zdrowia publicznego.

Należy jednocześnie przypomnieć, iż zgodnie z art. 37 ust. 1 ustawy z dnia 14 marca 1985 r. o *Państwowej Inspekcji Sanitarnej*, w postępowaniu przed organami Państwowej Inspekcji Sanitarnej stosuje się przepisy KPA. Zgodnie z art. 104 KPA organ administracji publicznej załatwia sprawę przez wydanie decyzji, chyba że przepisy kodeksu stanowią inaczej. Decyzje rozstrzygają sprawę co do jej istoty w całości lub w części albo w inny sposób kończą sprawę w danej instancji. Mając na uwadze powyższe do ww. spraw dotyczących nadzoru nad jakością wody będą miały zastosowanie regulacje KPA.

II. PRODUCENCI WODY I ICH ZADANIA Z ZAKRESU BEZPIECZEŃSTWA ZDROWOTNEGO KONSUMENTÓW (ODBIORCÓW USŁUG)

Anna Kamińska, Agnieszka Strzemieczna

W pojęciu tym mieszczą się:

I przedsiębiorstwa wodociągowo-kanalizacyjne,

- I podmioty dostarczające lub wykorzystujące wodę, pochodzącą z indywidualnego ujęcia w ramach działalności gospodarczej lub w budynkach użyteczności publicznej, budynkach zamieszkania zbiorowego lub w podmiotach działających na rynku spożywczym, wykorzystujących wodę przeznaczoną do spożycia*.

*W celu przybliżenia przedmiotowego zagadnienia należy wskazać, iż:

- 1) **działalność gospodarcza** została zdefiniowana w ustawie z dnia 6 marca 2018 r. *Prawo przedsiębiorców* [art. 3] jako zorganizowana działalność zarobkowa wykonywana we własnym imieniu i w sposób ciągły;
- 2) **budynek użyteczności publicznej** został zdefiniowany w rozporządzeniu Ministra Infrastruktury z dnia 12 kwietnia 2002 r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie²⁷ [§ 3 pkt 6] jako budynek przeznaczony na potrzeby administracji publicznej, wymiaru sprawiedliwości, kultury, kultu religijnego, oświaty, szkolnictwa wyższego, nauki, wychowania, opieki zdrowotnej, społecznej lub socjalnej, obsługi bankowej, handlu, gastronomii, usług, w tym usług pocztowych lub telekomunikacyjnych, turystyki, sportu, obsługi pasażerów w transporcie kolejowym, drogowym, lotniczym, morskim lub wodnym śródlądowym, oraz inny budynek przeznaczony do wykonywania podobnych funkcji; za budynek użyteczności publicznej uznaje się także budynek biurowy lub socjalny;
- 3) **budynek zamieszkania zbiorowego** został zdefiniowany w rozporządzeniu Ministra Infrastruktury z dnia 12 kwietnia 2002 r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie [§ 3 pkt 5] jako budynek przeznaczony do okresowego pobytu ludzi, w szczególności hotel, motel, pensjonat, dom wypoczynkowy, dom wycieczkowy, schronisko młodzieżowe, schronisko, internat, dom studencki, budynek koszarowy, budynek zakwaterowania na terenie zakładu karnego, aresztu śledczego, zakładu poprawczego, schroniska dla nieletnich, a także budynek do stałego pobytu ludzi, w szczególności dom dziecka, dom rencistów i dom zakonny;
- 4) **podmiot działający na rynku spożywczym** został zdefiniowany w ustawie z dnia 25 sierpnia 2006 r. o bezpieczeństwie żywności i żywienia²⁸ [art. 3 ust. 3 pkt 22] jako podmiot w ro-

²⁷ Dz.U. z 2015 r. poz. 1422, z późn. zm.

²⁸ Dz. U. z 2018 r. poz. 1541, z późn. zm.

zumieniu art. 3 pkt 3 rozporządzenia nr 178/2002 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 28 stycznia 2002 r. *ustanawiającego ogólne zasady i wymagania prawa żywnościowego, powołującego Europejski Urząd ds. Bezpieczeństwa Żywności oraz ustanawiające procedury w zakresie bezpieczeństwa żywności*, tj. osoba fizyczna lub prawna odpowiedzialna za spełnienie wymogów prawa żywnościowego w przedsiębiorstwie spożywczym pozostającym pod jej kontrolą. Należy jednocześnie wskazać, iż zgodnie z rozporządzeniem nr 178/2002 przedsiębiorstwo spożywcze oznacza przedsiębiorstwo publiczne lub prywatne, typu non-profit lub nie, prowadzące jakąkolwiek działalność związaną z jakimkolwiek etapem produkcji, przetwarzania i dystrybucji żywności.

Zapewnienie bezpieczeństwa zdrowotnego wody jest zadaniem złożonym, niemniej jednak odpowiedzialność za jej jakość spoczywa na producencie wody. Producenci wody w realizacji tego zadania mogą uzyskać wsparcie zarówno ze strony organów samorządu, jak i organów Państwowej Inspekcji Sanitarnej. Powodzenie całego procesu zależy od wypracowania zasad współpracy między tymi organami.

1. ZADANIA ZWIĄZANE Z KONTROLĄ JAKOŚCI WODY

Agnieszka Strzemieczna, Anna Kamińska, Weronika Sołtan

Pierwszym i najważniejszym zadaniem producenta wody jest prowadzenie kontroli jakości wody. Zgodnie z art. 5 ust. 1 UOZZW przedsiębiorstwo wodociągowo-kanalizacyjne jest podmiotem zobowiązanym do dostarczania wody należytej jakości. Ponadto jak wskazano w ust. 1a tego artykułu jest ono obowiązane do prowadzenia **regularnej wewnętrznej kontroli jakości wody**. Kontrola jakości wody, czyli całego procesu jej „produkcji”, obejmuje m.in. pobieranie próbek wody – równomiernie rozmieszczonych w strefie zaopatrzenia zlokalizowanych w urządzeniach wodociągowych²⁹ lub jeżeli woda jest dostarczana z indywidualnych ujęć wody w pompach lub innych używanych punktach czerpalnych. Ponadto realizując zadania z zakresu kontroli jakości wody istotne jest, aby zakres badanych parametrów był zgodny z tym wskazanym w rozporządzeniu MZ, jak również minimalna częstotliwość wykonywania badań jakości wody powinna być zgodna ze schematem w nim prezentowanym.

Zakres badań wody, jak również częstotliwość wykonywania badań zostały określone w rozporządzeniu MZ, niemniej jednak należy zaznaczyć, iż parametry wymienione w rozporządzeniu MZ są tożsame dla wszystkich producentów wody (niewielkie różnicowania np. w przypadku badania parametrów na ujęciach powierzchniowych i mieszanych w przypadku *Clostridium perfringens* (łącznie ze sporami)). Natomiast istnieją znaczące różnice w przypadku częstotliwości wykonywania badań parametrów z poszczególnych grup (A i B), gdyż została ona uzależniona od wielkości dobowej produkcji wody. Poniżej przedstawiono schematy częstotliwości badania parametrów z poszczególnych grup – w zależności od wielkości produkcji wody³⁰.

Minimalna częstotliwość pobierania próbek wody do badań przez producentów wody w zależności od wielkości produkcji wody

²⁹ § 4 ust. 3 rozporządzenia MZ

³⁰ Załącznik nr 3 do rozporządzenia MZ

Parametry grupy A

Wodociągi o produkcji [m ³ /d]	≤100	101–1 000	1 001–10 000	10 001–100 000	>100 001
Parametry grupy A	Nie rzadziej niż 2 razy w roku*	4 razy w roku	4+3 na każde 1 000 m ³ /24 h i część tej wartości stanowiącej uzupełnienie do całości**		
			7 – 31 razy w roku <i>(np. 4 300 m³/24 h 16 razy w roku)</i>	34 – 301 razy w roku <i>(np. 12 300 m³/24 h 40 razy w roku)</i>	min. 304 razy w roku <i>(np. 190 000 m³/24 h 40 razy w roku)</i>

*Z zastrzeżeniem minimalnej częstotliwości pobierania próbek wody do badań określonej w przepisach wydanych na podstawie art. 12 ust. 2 ustawy z dnia 16 grudnia 2005 r. o produktach pochodzenia zwierzęcego³¹ – zgodnie z § 18 ust. 1 rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 30 września 2015 r. w sprawie wymagań weterynaryjnych przy produkcji produktów pochodzenia zwierzęcego przeznaczonych do sprzedaży bezpośredniej³² podmiot prowadzący działalność w zakresie produkcji tusz lub podrobów pozyskanych z drobiu i zajęczaków przeznaczonych do sprzedaży bezpośredniej sprawdza co najmniej raz w roku, czy woda spełnia wymagania określone dla wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi, jeżeli pobiera wodę z własnego ujęcia w procesie produkcji lub sprzedaży bezpośredniej.

**Wskazaną częstotliwość oblicza się w następujący sposób: np. 4 300 m³/24 h = 16 próbek (4 dla pierwszych 1 000 m³/24 h + 12 dla dodatkowych 3 300 m³/24 h 4 (4 · 3)).

Przykładowy sposób obliczenia częstotliwości wykonywania badań jakości wody w zakresie parametrów grupy A

$$4\ 300 = 1000 + (3 \times 1000) + 300$$

$$16 = 4 + (3 \times 3) + 3$$

³¹ Dz. U. z 2017 r. poz. 242, z późn. zm.

³² Dz. U. poz. 1703

Parametry grupy B

Wodociągi o produkcji [m ³ /d]	≤100	101–1 000	1 001–10 000	10 001–100 000	>100 001
Parametry grupy B	Nie rzadziej niż 1 raz na dwa lata*	1 raz w roku	1+1 na każde 4 500 m ³ /24 h i część tej wartości stanowiącą uzupełnienie do całości	3+1 na każde 10 000 m ³ /24 h i część tej wartości stanowiącą uzupełnienie do całości	12+1 na każde 25 000 m ³ /24 h i część tej wartości stanowiącą uzupełnienie do całości
			2 – 4 razy w roku (np. 4 300 m ³ /24 h 2 razy w roku)	5 – 13 razy w roku (np. 12 300 m ³ /24 h 5 razy w roku)	min. 17 razy w roku (np. 190 000 m ³ /24 h 20 razy w roku)

**Z zastrzeżeniem minimalnej częstotliwości pobierania próbek wody do badań określonej w przepisach wydanych na podstawie art. 12 ust. 2 ustawy z dnia 16 grudnia 2005 r. o produktach pochodzenia zwierzęcego – zgodnie z § 18 ust. 1 rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 30 września 2015 r. w sprawie wymagań weterynaryjnych przy produkcji produktów pochodzenia zwierzęcego przeznaczonych do sprzedaży bezpośredniej podmiot prowadzący działalność w zakresie produkcji tusz lub podrobów pozyskanych z drobiu i zajęczaków przeznaczonych do sprzedaży bezpośredniej sprawdza co najmniej raz w roku, czy woda spełnia wymagania określone dla wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi, jeżeli pobiera wodę z własnego ujęcia w procesie produkcji lub sprzedaży bezpośredniej.*

Przykładowy sposób obliczenia częstotliwości wykonywania badań jakości wody w zakresie parametrów grupy B

$$4\ 300 = 4\ 300 \qquad 6\ 500 = 4\ 500 + 2\ 000 \qquad 12\ 300 = 10\ 000 + 2\ 300$$

$$2 = 1 + 1 \qquad 3 = 1 + 1 + 1 \qquad 5 = 3 + 1 + 1$$

$$190\ 000 = (7 \times 25\ 000) + 15\ 000$$

$$20 = 12 + (7 \times 1) + 1$$

Kwestie dotyczące częstotliwości wykonywania badań substancji promieniotwórczych w wodzie przeznaczonej do spożycia przez ludzi zostały przedstawione w odrębnym rozdziale.

2. OBOWIĄZKI PRODUCENTÓW WODY ZWIĄZANE Z ZAPEWNIENIEM BEZPIECZEŃSTWA ZDROWOTNEGO WODY W ODNIESIENIU DO ORGANÓW PAŃSTWOWEJ INSPEKCJI SANITARNEJ

Anna Kamińska, Grzegorz Hudzik, Agnieszka Strzemieczna

2.1 Obowiązki podmiotów prowadzących zbiorowe zaopatrzenie w wodę

Obowiązki podmiotów prowadzących zbiorowe zaopatrzenie w wodę³³ w stosunku do organów Państwowej Inspekcji Sanitarnej są pochodną idei – konieczności **wsparcia producentów wody w zachowaniu możliwie najwyższego poziomu bezpieczeństwa zdrowotnego odbiorców usług**, jak również możliwości (w razie zaistnienia takiej konieczności) **szybkiego reagowania w sytuacjach stwarzających zagrożenie zdrowotne dla konsumentów**. Nie ulega wątpliwości, iż producenci wody mają specjalistyczną wiedzę w zakresie technologii i procesów produkcji wody, jednakże kontekst zdrowia publicznego i znaczenia poszczególnych parametrów dla zdrowia odbiorców usług nie jest już tak powszechny. Zatem wsparcie przez organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej – działań producentów wody jest bardzo istotnym elementem.

Mając na uwadze fakt, iż wyróżniono dwie grupy podmiotów zaangażowanych w realizację zadań z zakresu zbiorowego zaopatrzenia wodę – wymagania w odniesieniu do nich także zostały zróżnicowane. Ponadto należy mieć na uwadze fakt, iż działania te obejmą dwa konteksty sytuacyjne:

- a) pierwszy z nich obejmuje stałe bieżące monitorowanie i działania (czyli ustalanie harmonogramów pobierania próbek, wyznaczanie stałych punktów czerpalnych czy też standardowe przekazywanie wyników badań)

Przedsiębiorstwo wodociągowo-kanalizacyjne	Podmiot dostarczający lub wykorzystujący wodę pochodzącą z indywidualnego ujęcia w ramach działalności gospodarczej lub w budynkach użyteczności publicznej, budynkach zamieszkania zbiorowego, lub w podmiotach działających na rynku spożywczym, wykorzystujących wodę przeznaczoną do spożycia przez ludzi dla co najmniej 50 osób lub co najmniej średnio 10 m³ wody na dobę .
Ustalanie harmonogramu pobierania próbek wody do badań jakości wody (zakres, częstotliwość) tak, aby liczba próbek, w miarę możliwości, rozkładała się równomiernie w czasie i miejscu - § 6 pkt 4 rozporządzenia MZ.	Ustalanie harmonogramu pobierania próbek wody do badań jakości wody (zakres, częstotliwość) tak, aby liczba próbek, w miarę możliwości, rozkładała się równomiernie w czasie i miejscu – § 7 pkt 2 rozporządzenia MZ.

³³ Działalność polegająca na ujmowaniu, uzdatnianiu i dostarczaniu wody, prowadzoną przez przedsiębiorstwo wodociągowo-kanalizacyjne – art. 2 pkt 21 UOZZW.

<p>Wyznaczenie w uzgodnieniu z ppis lub pgis (<i>i w razie takiej potrzeby wykonanie przez przedsiębiorstwo wodociągowo-kanalizacyjne</i>) stałych punktów czerpalnych, służących do pobierania próbek wody – § 6 pkt 5 rozporządzenia MZ.</p>	<p>Ustalenie miejsca lub miejsc pobierania próbek wody do badań jakości wody – w przypadku gdy właściciel ujęcia jest jednocześnie właścicielem lub zarządcą obiektu budowlanego wykorzystującego wodę, miejsce pobierania próbek wody do badań może być zlokalizowane w obiekcie budowlanym – w przypadku stwierdzenia przekroczenia badanych parametrów wody pobranej w punkcie zlokalizowanym w tym obiekcie należy wykonać badanie jakości wody w miejscach pozwalających na ustalenie miejsca i przyczyny niezgodności – § 7 pkt 3 rozporządzenia MZ.</p>
<p>Przekazywanie ppis lub pgis sprawozdań z badań jakości wody w terminie miesiąca od dnia sporządzenia sprawozdania z badań jakości wody – § 6 pkt 9 lit. c rozporządzenia MZ.</p>	<p>Przekazywanie ppis lub pgis sprawozdań z badań jakości wody w terminie miesiąca od dnia sporządzenia sprawozdania z badań jakości wody – § 7 pkt 7 lit. c rozporządzenia MZ.</p>
<p>Przedłożenie oceny ryzyka (<i>w przypadku jej przeprowadzenia</i>) do zatwierdzenia ppis lub pgis w zakresie bezpieczeństwa zdrowotnego konsumentów – § 12 ust. 3 rozporządzenia MZ.</p>	<p>Przedłożenie oceny ryzyka (<i>w przypadku jej przeprowadzenia</i>) do zatwierdzenia ppis lub pgis w zakresie bezpieczeństwa zdrowotnego konsumentów – § 12 ust. 3 rozporządzenia MZ.</p>

Podmiot dostarczający lub wykorzystujący wodę pochodzącą z **indywidualnego ujęcia** w ramach działalności gospodarczej lub w budynkach użyteczności publicznej, budynkach zamieszkania zbiorowego lub w podmiotach działających na rynku spożywczym, wykorzystujących wodę przeznaczoną do spożycia przez ludzi **dla mniej niż 50 osób lub mniej niż średnio 10 m³ wody na dobę** ustala z ppis lub pgis zakres badanych parametrów oraz częstotliwość wykonywania badań jakości wody – § 8 rozporządzenia MZ.

- b) drugi odnosi się do czynności, w których doszło do przekroczenia wartości wybranych parametrów (tryb przekazywania informacji o przekroczeniach parametrów, ustalenia miejsca i przyczyny niezgodności z wymaganiami oraz prowadzenia działań naprawczych, tryb działań w przypadku awarii sieci itp., czy też zatwierdzania działań naprawczych przy np. stwierdzeniu: przydatności wody do spożycia na warunkach przyznanej zgody na odstępstwo lub warunkowej przydatności wody do spożycia).

<p>Przedsiębiorstwo wodociągowo-kanalizacyjne</p>	<p>Podmiot dostarczający lub wykorzystujący wodę pochodzącą z indywidualnego ujęcia w ramach działalności gospodarczej lub w budynkach użyteczności publicznej, budynkach zamieszkania zbiorowego, lub w podmiotach działających na rynku spożywczym, wykorzystujących wodę przeznaczoną do spożycia przez ludzi dla co najmniej 50 osób lub co najmniej średnio 10 m³ wody na dobę.</p>
---	---

<p>Informowanie ppis lub pgis o przekroczeniach wartości parametrycznych* – § 6 pkt 2 rozporządzenia MZ.</p> <p><i>*Terminy przekazywania informacji o przekroczeniach zostały przedstawione poniżej.</i></p>	<p>Informowanie ppis lub pgis o przekroczeniach wartości parametrycznych* – § 7 pkt 5 rozporządzenia MZ.</p> <p><i>*Terminy przekazywania informacji o przekroczeniach zostały przedstawione poniżej.</i></p>
<p>Uzgodnienie z ppis lub pgis sposobu ustalenia miejsca i przyczyny niezgodności z wymaganiami oraz prowadzenia działań naprawczych (w terminie nie dłuższym niż 3 dni robocze od dnia przekazania informacji o przekroczeniu wartości parametrycznej badanego parametru) - § 6 pkt 3 rozporządzenia MZ.</p>	<p>Uzgodnienie z ppis lub pgis sposobu ustalenia miejsca i przyczyny niezgodności z wymaganiami oraz prowadzenia działań naprawczych (w terminie nie dłuższym niż 3 dni robocze od dnia przekazania informacji o przekroczeniu wartości parametrycznej badanego parametru) - § 7 pkt 6 rozporządzenia MZ.</p>
<p>Przekazywanie ppis lub pgis sprawozdań z badań jakości wody)- § 6 pkt 9 lit. a i b rozporządzenia MZ.</p> <p>1) <u>w dniu sporządzenia cząstkowego lub całościowego sprawozdania z badań jakości wody*</u> – przekroczenie wartości parametrycznej:</p> <ul style="list-style-type: none">■ parametry mikrobiologiczne – <i>E. coli</i>, enterokoki³⁶, bakterie grupy coli ≥ 10 jtk (NPL)/100 ml³⁷ – <i>jeżeli przedsiębiorstwo wodociągowo-kanalizacyjne nie udzieliło zgody na przekazywanie przez laboratorium, któremu zlecono wykonanie badania jakości wody, sprawozdania z tych badań, bezpośrednio do ppis lub pgis</i>,■ parametry chemiczne³⁸,■ substancje promieniotwórcze³⁹, <p>2) w terminie nie dłuższym niż 7 dni roboczych od dnia sporządzenia cząstkowego lub całościowego sprawozdania z badań jakości wody* – przekroczenie wartości parametrycznej:</p> <ul style="list-style-type: none">■ wskaźnikowe parametry mikrobiologiczne, w tym bakterie grupy coli < 10 jtk (NPL)/100 ml,■ dodatkowe wymagania chemiczne.	<p>Przekazywanie ppis lub pgis sprawozdań z badań jakości wody) – § 7 pkt 7 lit. a i b rozporządzenia MZ.</p> <p>1) <u>w dniu sporządzenia cząstkowego lub całościowego sprawozdania z badań jakości wody*</u> – przekroczenie wartości parametrycznej:</p> <ul style="list-style-type: none">■ parametry mikrobiologiczne – <i>E. coli</i>, enterokoki³⁶, bakterie grupy coli ≥ 10 jtk (NPL)/100 ml³⁷ – <i>jeżeli podmiot nie udzielił zgody na przekazywanie przez laboratorium, któremu zlecił wykonanie badania jakości wody, sprawozdania z tych badań, bezpośrednio do ppis lub pgis</i>,■ parametry chemiczne³⁸,■ substancje promieniotwórcze³⁹, <p>2) w terminie nie dłuższym niż 7 dni roboczych od dnia sporządzenia cząstkowego lub całościowego sprawozdania z badań jakości wody* – przekroczenie wartości parametrycznej:</p> <ul style="list-style-type: none">■ wskaźnikowe parametry mikrobiologiczne, w tym bakterie grupy coli < 10 jtk (NPL)/100 ml,■ dodatkowe wymagania chemiczne.

³⁴ Część A załącznika nr 1 do rozporządzenia MZ

³⁵ Część C lp.1 załącznika nr 1 do rozporządzenia MZ

³⁶ Część B załącznika nr 1 do rozporządzenia MZ

³⁷ Część A i B załącznika nr 4 do rozporządzenia MZ

W przypadku wystąpienia okoliczności mogących spowodować zmianę jakości wody, szczególnie jej pogorszenie, w szczególności awarii sieci wodociągowej, awarii systemu uzdatniania wody, wymiany sieci wodociągowej, oddania do użytku nowego odcinka sieci wodociągowej, powodzi, intensywnych opadów, suszy lub w przypadku *zdarzenia radiacyjnego*

- a) wyznaczenie w uzgodnieniu z ppis lub pgis (w przypadku zdarzeń radiacyjnych w uzgodnieniu z pwis) miejsca lub miejsc, częstotliwości i zakresu badania jakości wody w celu określenia spełnienia wymagań określonych w rozporządzeniu,
- b) uzgodnienie z ppis lub pgis sposobu ustalenia (w przypadku zdarzeń radiacyjnych uzgodnienie z pwis) miejsca i przyczyny niezgodności z wymaganiami oraz zaplanowania ewentualnych działań naprawczych i ustalenie harmonogramu ich realizacji – § 6 pkt 7 rozporządzenia MZ.

W przypadku wystąpienia okoliczności mogących spowodować zmianę jakości wody, szczególnie jej pogorszenie, w szczególności awarii sieci wodociągowej, awarii systemu uzdatniania wody, wymiany sieci wodociągowej, oddania do użytku nowego odcinka sieci wodociągowej, powodzi, intensywnych opadów, suszy lub w przypadku zdarzenia radiacyjnego) wykonanie uzgodnieniu z ppis lub pgis (w przypadku zdarzenia radiacyjnego w uzgodnieniu z pwis) miejsca lub miejsc, częstotliwości i zakresu badania jakości wody w celu określenia spełnienia wymagań określonych w rozporządzeniu – § 7 pkt 1 lit. c rozporządzenia MZ.

Ustalenie z właściwym państwowym inspektorem sanitarnym w przypadku stwierdzenia:

- ▮ przydatności wody do spożycia na warunkach przyznanej zgody na odstępstwo lub
- ▮ warunkowej przydatności wody do spożycia

zakresu i terminu realizacji działań naprawczych mających na celu przywrócenie należytej jakości wody – § 21 ust. 5 rozporządzenia MZ.

Przedstawienie właściwemu państwowemu inspektorowi sanitarnemu w przypadku stwierdzenia:

- ▮ przydatności wody do spożycia na warunkach przyznanej zgody na odstępstwo lub
- ▮ warunkowej przydatności wody do spożycia lub
- ▮ braku przydatności wody do spożycia

planu działań naprawczych wraz z terminem ich realizacji **zaakceptowanego przez właściwego wójta** (burmistrza, prezydenta miasta – § 21 ust. 9 rozporządzenia MZ).

Podmiot dostarczający lub wykorzystujący wodę pochodzącą z **indywidualnego ujęcia** w ramach działalności gospodarczej lub w budynkach użyteczności publicznej, budynkach zamieszkania zbiorowego lub w podmiotach działających na rynku spożywczym, wykorzystujących wodę przeznaczoną do spożycia przez ludzi **dla mniej niż 50 osób lub mniej niż średnio 10 m³ wody na dobę** występuje do ppis lub pgis o dokonanie oceny potencjalnych zagrożeń zdrowotnych, załączając wyniki laboratoryjnych badań jakości wody (w ocenie ppis lub pgis może stwierdzić występowanie lub brak potencjalnych zagrożeń zdrowotnych oraz wskazać czynności mające na celu ochronę zdrowia ludzkiego – § 27 ust. 4 rozporządzenia MZ).

* **Terminy przekazywania ppis lub pgis oraz właściwemu wójtowi (burmistrzowi, prezydentowi miasta) informacji o przekroczeniach wartości parametrycznych badanych parametrów**

W dniu sporządzenia cząstkowego lub całościowego sprawozdania z badań jakości wody* lub uzyskania informacji o przekroczeniach wartości parametrycznych ustalonych dla tych parametrów	W dniu sporządzenia cząstkowego lub całościowego sprawozdania z badań jakości wody*	W terminie nie dłuższym niż 7 dni roboczych od dnia sporządzenia cząstkowego lub całościowego sprawozdania z badań jakości wody*
Parametry mikrobiologiczne: I <i>E. coli</i> , enterokoki ³⁹ , II bakterie grupy coli ≥ 10 jtk (NPL)/100 ml .	Parametry chemiczne ⁴⁰ . Substancje promieniotwórcze ⁴¹ . Parametry ustalone w oparciu o wyniki oceny ryzyka, oraz ocenę bezpieczeństwa zdrowotnego konsumentów, jako niezbędnych dla danej strefy zaopatrzenia do <u>celów ochrony zdrowia ludzkiego</u> .	Parametry wskaźnikowe ⁴³ (w tym bakterie grupy coli < 10 jtk (NPL)/100 ml). Dodatkowe wymagania chemiczne ⁴⁴ . Parametry ustalone w oparciu o wyniki oceny ryzyka, oraz ocenę bezpieczeństwa zdrowotnego konsumentów, jako niezbędnych dla danej strefy zaopatrzenia do <u>celów zapewnienia jakości produkcji, dystrybucji i kontroli jakości wody</u> .

* W rozporządzeniu MZ dookreślono, że laboratorium wykonujące badania jakości wody przekazuje cząstkowe lub całościowe sprawozdanie z badań jakości wody faksem lub w formie dokumentu elektronicznego za pomocą środków komunikacji elektronicznej w rozumieniu art. 2 pkt 5 ustawy z dnia 18 lipca 2002 r. o świadczeniu usług drogą elektroniczną⁴⁴. W przypadku braku możliwości sporządzenia sprawozdania z badań jakości wody w momencie zakończenia badania i uzyskania wyniku, informacja o przekroczeniach parametrów mikrobiologicznych (*E. coli* lub enterokoki lub bakterie grupy coli ≥ 10 jtk (NPL)/100 ml lub *Legionella sp.* powyżej 1000 jtk/100 ml lub powyżej 100 jtk/1000 ml) może być przekazana także telefonicznie.

Terminy przekazywania sprawozdań cząstkowych, jak również wprowadzenie „sprawozdania cząstkowego”⁴⁵ czy też instytucji wyrażenia zgody przez producentów wody na

³⁸ Część A załącznika nr 1 do rozporządzenia MZ

³⁹ Część C lp.1 załącznika nr 1 do rozporządzenia MZ

⁴⁰ Część B załącznika nr 1 do rozporządzenia MZ

⁴¹ Część A i B załącznika nr 4 do rozporządzenia MZ

⁴² Część C załącznika nr 1 do rozporządzenia MZ

⁴³ Część D załącznika nr 1 do rozporządzenia MZ

⁴⁴ Dz. U. z 2017 r. poz. 1219, z późn. zm.

⁴⁵ Ideą wprowadzenia cząstkowych sprawozdań jest możliwość podjęcia pilnych działań interwencyjnych w przypadku przekroczeń wartości ustalonych dla parametrów mikrobiologicznych czy pozostałych. Z reguły spotyka się sytuacje, w których podmiot zleca wykonanie pełnego panelu badań bądź sama stacja sanitarno-epidemiologiczna wykonuje panel badań. Czas uzyskania wyników dla poszczególnych parametrów jest zróżnicowany – zatem zasadne jest, aby móc pozyskać cząstkowe sprawozdanie z badań, które będzie miało szczególne znaczenie właśnie przy przekroczeniu wartości przewidzianych dla poszczególnych parametrów, a nie czekać na uzyskanie sprawozdania z całego panelu badań. Sprawozdania cząstkowe z punktu widzenia bezpieczeństwa zdrowotnego konsumentów będą miały największe znaczenie przy przekroczeniach parametrów mikrobiologicznych, gdzie konieczne będzie natychmiastowe podjęcie działań zarówno profilaktycznych, jak i naprawczych. Niemniej jednak nie można wykluczyć sytuacji, w których może dojść do drastycznych przekroczeń wartości parametrów chemicznych i wówczas także niezbędne będą natychmiastowe działania. Sprawozdania cząstkowe mogą także być przydatne w sytuacjach np. potwierdzenia, iż podjęte działania naprawcze prowadzone przez producenta wody – w wyniku stwierdzenia braku przydatności wody do spożycia są skuteczne i mogą stanowić podstawę do wydania decyzji stwierdzającej jej przydatność. W takiej sytuacji możliwość posłużenia się sprawozdaniem cząstkowym może skrócić czas związany z niedogodnościami wynikającymi z braku dostaw wody.

przekazywanie wyników badań bezpośrednio do ppis lub pgis mają na celu przyśpieszenie obiegu informacji, ale przede wszystkim zabezpieczenie konsumentów przed ewentualnymi negatywnymi skutkami picia wody stanowiącej zagrożenie dla ich zdrowia.

2.2. Materiały i wyroby stosowane w procesach uzdatniania i dystrybucji wody

Agnieszka Strzemieczna, Anna Kamińska, Katarzyna Parafińska

Zarówno prawodawstwo UE jak również polskie regulacje prawne odnoszą się także do kwestii dotyczących materiałów i wyrobów stosowanych w procesach uzdatniania i dystrybucji wody, które *de facto* nie powinny negatywnie oddziaływać na jakość dostarczanej wody. Jak wskazano w rozporządzeniu Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) NR 305/2011 z dnia 9 marca 2011 r. ustanawiające zharmonizowane warunki wprowadzania do obrotu wyrobów budowlanych i uchylające dyrektywę Rady 89/106/EWG⁴⁶ obiekty budowlane muszą być zaprojektowane i wykonane w taki sposób, aby podczas ich budowy, użytkowania nie stanowiły **w ciągu ich całego cyklu życia zagrożenia dla zdrowia**, w szczególności w wyniku **uwalniania do wody pitnej niebezpiecznych substancji lub substancji, które w inny sposób negatywnie wpływają na wodę pitną**.

Zgodnie z obowiązującymi regulacjami prawnymi każdy materiał i wyrób używany do uzdatniania wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi powinien posiadać pozytywną ocenę higieniczną ppis lub pgis.

Co ważne wskazana powyżej ocena higieniczna jest wydawana na podstawie **dokumentacji przedłożonej przez producenta lub dystrybutora lub podmiot ubiegający się o zastosowanie materiału lub wyrobu stosowanego w procesach uzdatniania wody**.

Jednym z istotnych elementów przedkładanej przez wnioskodawcę (którym może być również producent wody w sytuacji, gdy zamierza zastosować w procesie uzdatniania wody materiał lub wyrób, dla którego uprzednio producent lub dystrybutor nie uzyskał oceny higienicznej) dokumentacji jest przedstawienie wyników badań jakości wody **przeprowadzonych przez niego**, w laboratorium Państwowej Inspekcji Sanitarnej, **a w przypadku braku takiej możliwości** – w laboratorium zewnętrznym, zatwierdzonym przez Państwową Inspekcję Sanitarną. Należy jednocześnie wskazać, iż zakres niezbędnych do wykonania badań jakości wody powinien być **uzgodniony z ppis lub pgis**.

Odnosząc się natomiast do kwestii związanych z **materiałami i wyrobami stosowanymi do dystrybucji wody** należy wskazać, iż producent wody przedkłada do ppis lub pgis dokumentację celem **weryfikacji**, czy materiał lub wyrób stosowany do dystrybucji wody nie uwalnia do niej niebezpiecznych substancji lub substancji, które w inny sposób negatywnie wpływałyby na

⁴⁶ Dz. Urz. UE. L Nr 88, str. 5 z późn. zm.

jej jakość – w przypadku materiałów lub wyrobów stosowanych do dystrybucji wody nie jest wydawana ocena higieniczna.

Zastosowanie natomiast **nowej technologii* uzdatniania wody** przeznaczonej do spożycia przez ludzi jest możliwe **po uzyskaniu zgody** pwis.

Wskazana powyżej zgoda jest wydawana na podstawie dokumentacji przedłożonej przez producenta wody. Tak jak w przypadku oceny higienicznej, tak i w przypadku dokumentacji o uzyskanie zgody na nową technologię niezbędnym jest przedłożenie wyników badań jakości wody **przeprowadzonych przez niego**, w laboratorium Państwowej Inspekcji Sanitarnej, **a w przypadku braku takiej możliwości** – w laboratorium zewnętrznym, zatwierdzonym przez Państwową Inspekcję Sanitarną. Należy jednocześnie wskazać, iż zakres niezbędnych do wykonania badań jakości wody powinien być **uzgodniony** z pwis.

** Nowa technologia powinna wprowadzać zastosowanie nowych rozwiązań lub znacząco ulepszonych (w których użyto nowatorskie rozwiązania) w stosunku do dotychczas wykorzystywanych w uzdatnianiu wody (dostosowaniu jej właściwości fizycznych, chemicznych i bakteriologicznych do obowiązujących wymagań). Jednakże w odniesieniu do bezpieczeństwa zdrowotnego wody zastosowanie uproszczonej definicji mogłoby przyczynić się do wzrostu zagrożeń związanych z zastosowaniem danej technologii (mimo, iż już stosowanej) przy zupełnie innych uwarunkowaniach, np. w odniesieniu do innych parametrów wody. W nowym otoczeniu może się zmienić skuteczność stosowanej metody, a tym samym może mieć negatywny wpływ na zdrowie konsumentów. Dlatego też konieczne jest zindywidualizowane podejście do tematyki technologii uzdatniania wody i ocena, czy zastosowanie danej technologii jest korzystne i bezpieczne dla zdrowia w ściśle określonych warunkach.*

Zatem termin nowej technologii może być zastosowany w dwojaki sposób:

- jako nowe rozwiązanie, ulepszone,
- jako zastosowanie już znanej i stosowanej technologii uzdatniania wody, ale w innych warunkach.

W przypadku wątpliwości przy dokonywaniu oceny nowej technologii powinno się posilkować opinią specjalistów, także w sytuacji budowy nowej stacji uzdatniania wody, jej modernizacji połączonych ze zmianami w sposobach jej uzdatniania.

3. **OBOWIĄZKI PRODUCENTÓW WODY ZWIĄZANE Z ZAPEWNIENIEM BEZPIECZEŃSTWA ZDROWOTNEGO WODY W ODNIESIENIU DO ORGANÓW SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO**

Anna Kamińska, Agnieszka Strzemieczna, Kamila Kuduk

Jak wskazano już we wcześniejszych rozdziałach zgodnie z obowiązującymi regulacjami prawnymi zaspokajanie zbiorowych potrzeb wspólnoty w zakresie zaopatrzenia w wodę do spożycia pozostaje w gestii gminy. Jednym z elementów uchwalanego, na podstawie art. 19 UOZZW, przez radę gminy regulaminu dostaw wody jest określenie sposobu postępowania w przypadku niedotrzymania ciągłości usług i odpowiednich parametrów dostarczanej wody. Z uwagi na powyższe niemożliwym do zaakceptowania byłaby sytuacja, w której wójt (burmistrz, prezydent miasta) nie byłby informowany (na bieżąco) o niedotrzymaniu przez przedsiębiorstwo wodociągowo-kanalizacyjne odpowiednich parametrów dostarczanej wody, tj. parametrów określonych w rozporządzeniu MZ.

W sytuacji, gdy jakość wody dostarczanej przez przedsiębiorstwo wodociągowo-kanalizacyjne nie spełnia określonych w rozporządzeniu MZ wartości parametrycznych zostały one zobowiązane do:

1) **informowania** właściwego wójta (burmistrza, prezydenta miasta) o przekroczeniach wartości parametrycznych – § 6 pkt 2 rozporządzenia MZ.

Jak wskazano w podrozdziale 2.1 termin przekazywania informacji o przekroczeniach wartości parametrycznych został uzależniony od rodzaju przekroczonego parametru (parametry mikrobiologiczne, parametry chemiczne) lub wartości przekroczenia (bakterie grupy coli).

2) **przedłożenia**, w przypadku stwierdzenia przez właściwego państwowego inspektora sanitarnego:

- przydatności wody do spożycia na warunkach przyznanej zgody na odstępstwo lub
- warunkowej przydatności wody do spożycia lub
- braku przydatności wody do spożycia,

do akceptacji właściwemu wójtowi (burmistrzowi, prezydentowi miasta) planu działań naprawczych wraz z terminem ich realizacji – § 21 ust. 9 rozporządzenia MZ.

3) **przedłożenia**, w przypadku konieczności złożenia wniosku o udzielenie drugiej oraz trzeciej zgody na odstępstwo, **do zatwierdzenia** właściwemu wójtowi (burmistrzowi, prezydentowi miasta) informacji o działaniach planowanych do podjęcia w okresie wnioskowanym o udzielenie zgody na odstępstwo – do § 31 ust. 2 pkt 3 lub § 32 ust. 2 pkt 3 rozporządzenia MZ.

W przypadku natomiast wystąpienia okoliczności mogących spowodować zmianę jakości wody, w tym jej pogorszenie, w szczególności awarii sieci wodociągowej, awarii systemu uzdatniania wody, wymiany sieci wodociągowej, oddania do użytku nowego odcinka sieci wodociągowej, powodzi, intensywnych opadów, suszy lub *w przypadku zdarzenia radiacyjnego (w uzgodnieniu z pwis)* przedsiębiorstwo wodociągowo-kanalizacyjne niezwłocznie informuje właściwego wójta (burmistrza, prezydenta miasta) o podjętych i zaplanowanych działaniach – § 6 pkt 7 lit. b rozporządzenia MZ.

Należy również zwrócić uwagę na obowiązek przedsiębiorstwa wodociągowo-kanalizacyjnego, które zdecydowało się na wprowadzenie elastycznego systemu badania jakości wody opartego na ocenie ryzyka – *kwestie związane z oceną ryzyka przybliżono w odrębnym rozdziale.*

W przypadku przeprowadzenia przez przedsiębiorstwo wodociągowo-kanalizacyjne oceny ryzyka niezbędnym jest **przedłożenie jej do zatwierdzenia** przez właściwego wójta (burmistrza, prezydenta miasta) w zakresie mającym na celu zapewnienie należytej jakości produkcji, dystrybucji i kontroli jakości dostarczanej wody – § 12 ust. 3 rozporządzenia MZ.

4. OBOWIĄZKI WZGLĘDEM KONSUMENTÓW (ODBIORCÓW USŁUG)

Anna Kamińska, Agnieszka Strzemieczna

► Przedsiębiorstwo wodociągowo-kanalizacyjne

Zgodnie z art. 6 ust. 1 UOZZW dostarczanie wody lub odprowadzanie ścieków odbywa się na podstawie pisemnej umowy o zaopatrzenie w wodę lub odprowadzanie ścieków zawartej między przedsiębiorstwem wodociągowo-kanalizacyjnym a odbiorcą usług. Ww. umowa zawiera w szczególności **postanowienia** dotyczące jakości świadczonych usług wodociągowych.

W tym miejscu należy zwrócić szczególną uwagę na regulacje prawne zawarte w art. 5 ust. 2 UOZZW, zgodnie z którym jeżeli umowa o zaopatrzenie w wodę nie stanowi inaczej, to odbiorca usług, a nie przedsiębiorstwo wodociągowo-kanalizacyjne, odpowiada za zapewnienie niezawodnego działania posiadanych instalacji i przyłączy wodociągowych z urządzeniem pomiarowym włącznie.

Zatem odpowiedzialność przedsiębiorstw wodociągowo-kanalizacyjnych za jakość dostarczanej wody co do zasady „kończy się” przed zaworem głównym lub przyłączem wodociągowym (jeżeli nie wyznaczono punktu zgodności np. w budynku użyteczności publicznej). Jest to tzw. **punkt zgodności**, w którym woda dostarczana przez przedsiębiorstwo wodociągowo-kanalizacyjne musi spełniać wymagania określone w rozporządzeniu MZ. Właściwy państwowy inspektor sanitarny na podstawie sprawozdania z badań jakości wody pobranej w tym miejscu stwierdza:

- 1) przydatność wody do spożycia lub
- 2) przydatność wody do spożycia na warunkach przyznanej zgody na odstępstwo lub
- 3) warunkową przydatność wody do spożycia lub
- 4) brak przydatności wody do spożycia.

Nowym rozwiązaniem, na które należałoby zwrócić uwagę jest regulacja, zawarta w § 26 ust. 3 rozporządzenia MZ, zgodnie z którą przedsiębiorstwo wodociągowo-kanalizacyjne w przypadku stwierdzenia przez właściwego państwowego inspektora sanitarnego:

- przydatności wody do spożycia na warunkach przyznanej zgody na odstępstwo lub
- warunkowej przydatności wody do spożycia lub
- braku przydatności wody do spożycia

przekazuje odbiorcom usług pisemną informację o podejmowanych oraz planowanych działaniach naprawczych mających na celu zapewnienie należytej jakości dostarczanej wody (tzn.

wody spełniającej wymagania określone w rozporządzeniu MZ) wraz ze wskazaniem terminu ich zakończenia.

Ponadto w przypadku prowadzenia strony internetowej również na niej powinny być zamieszczane informacje o jakości wody dostarczanej przez przedsiębiorstwo wodociągowo-kanalizacyjne – dotyczy to także sytuacji, gdy jakość dostarczanej przez nich wody spełnia wymagania określone w rozporządzeniu MZ.

Należy również nadmienić, iż zgodnie z art. 8 ust 3 UOZZW przedsiębiorstwo wodociągowo-kanalizacyjne o zamiarze odcięcia dostawy oraz o miejscach i sposobie udostępniania zastępczych punktów poboru wody zawiadamia odbiorcę usług oraz ppis, wójta (burmistrza, prezydenta miasta) **co najmniej na 20 dni przed planowanym** terminem odcięcia dostaw wody.

W przypadku natomiast gdy przedsiębiorstwo wodociągowo-kanalizacyjne odcięło odbiorcy usług dostawę wody z powodu braku uiszczenia przez niego należności za pełne dwa okresy obrachunkowe, następujące po dniu otrzymania upomnienia w sprawie uregulowania zaległej opłaty, jest ono zobowiązane do równoczesnego udostępnienia zastępczego punktu poboru wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi i poinformowania o możliwościach korzystania z tego punktu⁴⁷.

► Podmiot dostarczający lub wykorzystujący wodę pochodzącą z **indywidualnego ujęcia** w ramach działalności gospodarczej lub w budynkach użyteczności publicznej, budynkach zamieszkania zbiorowego, lub w podmiotach działających na rynku spożywczym, wykorzystujących wodę przeznaczoną do spożycia przez ludzi **dla co najmniej 50 osób lub co najmniej średnio 10 m³ wody na dobę**.

W przypadku stwierdzenia przez właściwego państwowego inspektora sanitarnego:

- przydatności wody do spożycia na warunkach przyznanej zgody na odstępstwo lub
- warunkowej przydatności wody do spożycia lub
- braku przydatności wody do spożycia

przekazuje odbiorcom usług pisemną informację o podejmowanych oraz planowanych działaniach naprawczych mających na celu zapewnienie należytej jakości dostarczanej wody (tzn. wody spełniającej wymagania określone w rozporządzeniu MZ) wraz ze wskazaniem terminu ich zakończenia.

Ponadto w przypadku prowadzenia strony internetowej również na niej powinny być zamieszczane informacje o jakości wody dostarczanej przez ten podmiot – dotyczy to także sytuacji, gdy jakość dostarczanej przez nich wody spełnia wymagania określone w rozporządzeniu MZ.

⁴⁷ Art. 8 ust. 2 UOZZW

- ▶ Podmiot dostarczający lub wykorzystujący wodę pochodzącą z **indywidualnego ujęcia** w ramach działalności gospodarczej lub w budynkach użyteczności publicznej, budynkach zamieszkania zbiorowego, lub w podmiotach działających na rynku spożywczym, wykorzystujących wodę przeznaczoną do spożycia przez ludzi **dla mniej niż 50 osób lub dostarczających mniej niż średnio 10 m³ wody na dobę**

Wskazany podmiot powinien:

- poinformować konsumentów, iż dostarczana im woda nie spełnia wymagań określonych w rozporządzeniu MZ,
- poinformować konsumentów o wszelkich czynnościach, które mogą zostać podjęte w celu ochrony zdrowia ludzkiego przed szkodliwymi skutkami wynikającymi z jakiegokolwiek zanieczyszczenia – w przypadku wydania przez ppis lub pgis oceny stwierdzającej potencjalne zagrożenia zdrowotne wynikające z braku spełniania wymagań określonych w rozporządzeniu MZ,
- niezwłocznie udzielić porad dotyczących przeciwdziałania zagrożeniu – w przypadku potencjalnego zagrożenia dla zdrowia ludzkiego wynikającego z jakości wody.

III. GMINA – NARZĘDZIA PRAWNE POZWALAJĄCE GMINIE NA SPRAWOWANIE NADZORU NAD PODMIOTAMI REALIZUJĄCYMI ZADANIA Z ZAKRESU ZBIOROWEGO ZAOPATRZENIA W WODĘ.

Anna Kamińska, Agnieszka Strzemieczna

1. REGULACJE PRAWNE

Wracając do kwestii realizacji zadań własnych gminy wynikających z art. 7 ust. 1 pkt 3 UOSG, czyli zaspokajania zbiorowych potrzeb wspólnoty w zakresie spraw dotyczących m.in. wodociągów i zaopatrzenia w wodę, jak również form prowadzenia zbiorowego zaopatrzenia w wodę przez jednostki samorządu terytorialnego typu – samorządowy zakład budżetowy bądź spółki prawa handlowego, należy mieć na uwadze, że UOZZW daje także narzędzia prawne do sprawowania skutecznego nadzoru nad podmiotami realizującymi zadania z zakresu zbiorowego zaopatrzenia ludności w wodę. Należy do nich zaliczyć:

a) wydanie zezwolenia na prowadzenie zbiorowego zaopatrzenia w wodę

Zgodnie z art. 16 ust. 1 UOZZW na prowadzenie zbiorowego zaopatrzenia w wodę jest wymagane **uzyskanie zezwolenia** wydawanego przez wójta (burmistrza, prezydenta miasta). Zezwolenie takie wydawane jest w formie decyzji. Z uzyskania zezwolenia wyłączone są gminne jednostki organizacyjne nieposiadające osobowości prawnej, prowadzące na obszarze własnej gminy tego typu działalność⁴⁸. Niemniej jednak w tym ostatnim przypadku możliwość sprawowania nadzoru przez gminę nad tego typu jednostkami nie ma ograniczeń i winna być realizowana „na bieżąco”.

Zgodnie z art. 16 ust. 2 UOZZW **zezwolenie** na prowadzenie zbiorowego zaopatrzenia w wodę **może być wydane na wniosek** przedsiębiorstwa wodociągowo-kanalizacyjnego, które:

- I** po pierwsze ma na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej siedzibę i adres, oddział lub przedstawicielstwo w rozumieniu przepisów o działalności gospodarczej ustawy z dnia 6 marca 2018 r. o zasadach uczestnictwa przedsiębiorców zagranicznych i innych osób zagranicznych w obrocie gospodarczym na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej⁴⁹;
- I** po drugie **posiada środki finansowe lub udokumentuje możliwość ich uzyskania w wysokości niezbędnej do prawidłowego prowadzenia zbiorowego zaopatrzenia w wodę**;

Pojęcie „prawidłowego prowadzenia zbiorowego zaopatrzenia w wodę” ściśle łączy się z art. 5 ust. 1 UOZZW, zgodnie z którym przedsiębiorstwo winno dostarczać wodę w odpowiedniej

⁴⁸ Gminne jednostki organizacyjne opracowują projekt regulaminu dostarczania wody – art. 16 ust. 3 UOZZW.

⁴⁹ Dz.U. poz. 649, z późn. zm.

ilości, pod odpowiednim ciśnieniem, w sposób ciągle niezawodny, jak również o odpowiedniej jakości. Jak wcześniej wspomiano wymagania jakościowe odnoszą się do kryteriów mających wpływ na bezpieczeństwo zdrowotne odbiorców usług. Dlatego też delegację ustawy do wydania rozporządzenia w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi realizuje Minister Zdrowia w porozumieniu z Ministrem Środowiska (kluczowym Organem odpowiedzialnym za zapewnienie odpowiedniej jakości zasobów naturalnych, a w tym przypadku wody);

I po trzecie posiada środki techniczne odpowiednie do zakresu działalności.

Istotną kwestią, na którą należałoby zwrócić uwagę są dokumenty, jakie należy dołączyć do wskazanego powyżej wniosku, a w szczególności:

- I określenie środków technicznych i finansowych, jakimi dysponuje wnioskodawca ubiegający się o zezwolenie na prowadzenie działalności objętej wnioskiem⁵⁰,**
- I informacje o wynikach ekonomicznych dotychczasowej działalności gospodarczej wnioskodawcy⁵¹,**
- I informacje charakteryzujące poziom świadczonych usług w zakresie ilości, jakości oraz ciągłości dostarczania wody⁵²,**

Zatem już na wstępnym etapie – udzielania pozwolenia istotne jest zweryfikowanie wielu kluczowych elementów składowych nieodzownych przy prawidłowej realizacji zadań z zakresu zbiorowego zaopatrzenia w wodę przeznaczoną do spożycia.

- I informacje o technologiach stosowanych lub przewidzianych do stosowania przy dostarczaniu wody⁵³.**

Należy jednocześnie podkreślić, iż zgodnie z art. 17a UOZZW przed podjęciem decyzji w sprawie wydania zezwolenia wójt (burmistrz, prezydent miasta) może:

- 1) wezwać przedsiębiorstwo wodociągowo-kanalizacyjne do uzupełnienia w wyznaczonym terminie, jednak nie krótszym niż 14 dni, brakującej dokumentacji poświadczającej, że spełnia ono warunki określone przepisami ustawy, wymagane do wykonywania zbiorowego zaopatrzenia w wodę;**
- 2) dokonać kontrolnego sprawdzenia faktów podanych we wniosku o udzielenie zezwolenia w celu stwierdzenia, czy przedsiębiorstwo wodociągowo-kanalizacyjne spełnia warunki wykonywania działalności objętej zezwoleniem.**

Mając na uwadze powyższe należy wskazać, iż już na tym etapie nie tylko możliwym, ale wręcz pożądanym/koniecznym jest zweryfikowanie, czy podmiot ubiegający się o uzyskanie zezwo-

⁵⁰ Art. 17 ust. 1 pkt 3 UOZZW

⁵¹ Art. 17 ust. 1 pkt 4 UOZZW

⁵² Art. 17 ust. 1 pkt 5 UOZZW

⁵³ Art. 17 ust. 1 pkt 6 UOZZW

lenia na prowadzenie zbiorowego zaopatrzenia w wodę posiada urządzenia wodociągowe do realizacji dostaw wody (w wymaganej ilości i pod odpowiednim ciśnieniem, w sposób ciągły i niezawodny, a także jest w stanie zapewnić należyłą jakość dostarczanej wody, tj. spełniającą wymagania określone w rozporządzeniu MZ).

Po przeanalizowaniu złożonego przez podmiot wniosku oraz załączonych do niego dokumentów w przypadku gdy, przedsiębiorstwo wodociągowo-kanalizacyjne nie spełnia warunków wykonywania działalności objętej zezwoleniem określonych w ustawie, w tym w zakresie zapewnienia należytej jakości dostarczanej wody, wójt (burmistrz, prezydent miasta) może odmówić udzielenia zezwolenia lub ograniczyć jego zakres w stosunku do złożonego wniosku⁵⁴.

Udzielając natomiast zezwolenia wójt (burmistrz, prezydent miasta) zgodnie z art. 18 UOZZW **musi** wskazać m.in. wymagania w zakresie jakości usług wodociągowo-kanalizacyjnych⁵⁵. Ponadto należy wskazać, iż w przypadku gdy przedsiębiorstwo wodociągowo-kanalizacyjne przestało spełniać warunki określone przepisami prawa, wymagane do wykonywania działalności określonej w zezwoleniu wójt (burmistrz, prezydent miasta) cofa zezwolenie⁵⁶.

b) Kontrola po udzieleniu zezwolenia

Należy również pamiętać o uprawnieniach kontrolnych wójta (burmistrza, prezydenta miasta), jakie przewidziano w UOZZW w stosunku do podmiotów, którym udzielono zezwolenia na prowadzenie zbiorowego zaopatrzenia w wodę⁵⁷. Bezsprzecznie w takiej kontroli mogą być poddane wszystkie elementy działalności przedsiębiorstwa, które wymagane są przy uzyskaniu pozwolenia na prowadzenie zbiorowego zaopatrzenia w wodę⁵⁸.

c) Regulamin dostarczania wody

Rada gminy uchwała regulamin dostarczania wody i odprowadzania ścieków opracowywany zgodnie z art. 19 UOZZW. Regulamin ten określa prawa i obowiązki przedsiębiorstwa wodociągowo-kanalizacyjnego oraz odbiorców usług, w tym m.in.:

- minimalny poziom usług świadczonych przez przedsiębiorstwo wodociągowo-kanalizacyjne w zakresie dostarczania wody (ust. 5 pkt 1 UOZZW) oraz

⁵⁴ Art. 17b pkt 1 UOZZW

⁵⁵ Art. 18 pkt 4 UOZZW

⁵⁶ Art. 18a ust. 1 pkt 1 UOZZW

⁵⁷ Wójt (burmistrz, prezydent miasta) jest uprawniony do kontroli działalności gospodarczej przedsiębiorstwa wodociągowo-kanalizacyjnego w zakresie zgodności wykonywanej działalności z udzielonym zezwoleniem – art. 18e ust. 1 UOZZW

⁵⁸ Jak wynika z kontroli NIK pn. „Realizacja zbiorowego zaopatrzenia w wodę mieszkańców gmin województwa lubuskiego” (nr P/15/110) przeprowadzona w okresie od 9 czerwca do 30 września 2015 r. w 9 lubuskich gminach oraz 18 przedsiębiorstwach wodociągowo-kanalizacyjnych pod kątem m.in. zapewnienia zaopatrzenia w wodę – nadzór właścicielski nad działalnością samorządowych przedsiębiorstw wodociągowych był nieskuteczny. Tylko 1 z 9 Burmistrzów skorzystał z możliwości wynikających z art. 18e ust. 1 UOZZW tj. przeprowadzania w spółce kontroli w zakresie zgodności wykonywanej działalności z udzielonym zezwoleniem. W ocenie NIK korzystanie z instrumentu kontrolnego pozwoliłoby na wcześniejsze wykrycie i eliminację nieprawidłowości występujących w przedsiębiorstwach wodociągowo-kanalizacyjnych.

I sposób postępowania w przypadku **niedotrzymania ciągłości usług i odpowiednich parametrów dostarczanej wody.**

Te dwa wymienione elementy są kluczowe dla zapewnienia minimum bezpieczeństwa zdrowotnego osób korzystających ze zbiorowego zaopatrzenia w wodę. Szczególnie ważne jest określenie postępowania dotyczącego niedotrzymania odpowiednich parametrów dostarczanej wody. Konieczna jest tutaj gradacja postępowań, w zależności od znaczenia danych parametrów dla zdrowia odbiorców usług. Przykładowo przekroczenie parametrów mikrobiologicznych musi skutkować zawsze podjęciem natychmiastowych działań z wyłączeniem możliwości konsumpcji skażonej wody niezależnie od wartości tych przekroczeń. W przypadku niewielkich przekroczeń parametrów chemicznych, które są krótkotrwałe, takie działania będą cechowały się mniejszą intensyfikacją działań itd. Istotne jest, aby regulamin przewidywał takie sytuacje, jak również przynajmniej sygnalizował sposób uzyskiwania pilnych informacji o sytuacji zagrożenia zdrowotnych, sposób zastępczego zaopatrzenia w wodę.

d) **Kierunki rozwoju sieci wodociągowej** – wieloletni plan rozwoju i modernizacji urządzeń wodociągowych i urządzeń kanalizacyjnych

Szczególnie istotną kwestią, na którą należałoby zwrócić uwagę jest regulacja zawarta w art. 3 ust. 3 UOZZW wskazująca, iż **gmina ustala kierunki rozwoju sieci**⁵⁹ w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy i miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego. Powyższe bezpośrednio przekłada się także na działalność przedsiębiorstw wodociągowo-kanalizacyjnych, które zgodnie z art. 15 ust. 1 UOZZW **są obowiązane** zapewnić budowę urządzeń wodociągowych i urządzeń kanalizacyjnych, ustalonych przez gminę w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy oraz miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego, w zakresie uzgodnionym w wieloletnim planie rozwoju i modernizacji, o którym mowa w art. 21 ust. 1 UOZZW.

Jak wskazano bowiem w art. 21 UOZZW przedsiębiorstwo wodociągowo-kanalizacyjne opracowuje **wieloletni plan rozwoju i modernizacji urządzeń wodociągowych** i urządzeń kanalizacyjnych będących w jego posiadaniu, który powinien być zgodny z kierunkami rozwoju gminy określonymi w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy, z ustaleniami miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego oraz ustaleniami zezwolenia wydanego temu przedsiębiorstwu na prowadzenie zbiorowego zaopatrzenia w wodę. Istotnym jest, aby przygotowywanie planów rozwoju i modernizacji urządzeń wodociągowych było egzekwowane (weryfikowane pod względem poprawności założeń), jak również analizowane i monitorowane ich wykonanie⁶⁰.

⁵⁹ Sieć – przewody wodociągowe lub kanalizacyjne wraz z uzbrojeniem i urządzeniami, którymi dostarczana jest woda lub którymi odprowadzane są ścieki, będące w posiadaniu przedsiębiorstwa wodociągowo-kanalizacyjnego – art. 2 pkt 7 UOZZW.

⁶⁰ Jak wynika z kontroli NIK pn. Realizacja zbiorowego zaopatrzenia w wodę mieszkańców gmin województwa lubuskiego (nr P/15/110) *nieprawidłowa realizacja przez gminy zadań w zakresie zbiorowego zaopatrzenia w wodę była następstwem nie tylko braku odpowiednich do potrzeb nakładów finansowych, ale także, w niektórych przypadkach, wynikała z niewywiązania się przedsiębiorstw wodociągowych z opracowania wieloletniego planu rozwoju i modernizacji urządzeń wodociągowych i urządzeń kanalizacyjnych, ustalającego priorytety i kierunki podejmowanych działań.*

2. BRAK ZAPEWNIENIA PRZEZ GMINĘ MOŻLIWOŚCI PODŁĄCZENIA SIĘ DO WODOCIĄGU

Anna Kamińska, Kamila Kuduk

Powyższe rozwiązania mają zastosowanie w przypadku spełnienia przez gminę obowiązku wynikającego z art. 7 ust. 1 UOSG i doprecyzowanego w art. 3 ust. 1 UOZZW, tzn. zaspokojenia zbiorowych potrzeb wspólnoty w postaci zbiorowego zaopatrzenia w wodę (prowadzonej przez przedsiębiorstwo wodociągowo-kanalizacyjne działalności polegającej na ujmowaniu, uzdatnianiu i dostarczaniu wody). Jednocześnie należy podkreślić, iż nierozwiązanie przez gminę na swoim terenie problemu zbiorowego zaopatrzenia mieszkańców w wodę, nie oznacza, że obowiązek taki przestał istnieć i gmina jest z niego zwolniona.

W tym miejscu należy poruszyć kwestię ponoszenia opłat za badania jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi z indywidualnych ujęć wody, tzw. przydomowych studni – stanowiących podstawowe źródło zaopatrzenia w wodę przeznaczoną do spożycia dla mieszkańców gmin, w których nie ma możliwości podłączenia się do sieci wodociągowo-kanalizacyjnej (brak przedsiębiorstwa wodociągowo-kanalizacyjnego).

Co do zasady – zgodnie z przepisami ustawy z dnia 14 marca 1985 r. o Państwowej Inspekcji Sanitarnej za badania laboratoryjne oraz inne czynności wykonywane przez organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej w związku ze sprawowaniem bieżącego i zapobiegawczego nadzoru sanitarnego pobiera się opłaty w wysokości kosztów ich wykonania. Opłaty te ponosi osoba lub jednostka organizacyjna obowiązana do przestrzegania wymagań higienicznych i zdrowotnych. Podmiotem obowiązany do przestrzegania wymagań higienicznych i zdrowotnych jest z mocy art. 61 ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. Prawo budowlane⁶¹ właściciel lub zarządca obiektu budowlanego. Stosownie do przywołanego przepisu jest on obowiązany utrzymywać i użytkować obiekt w sposób zgodny z jego przeznaczeniem i wymaganiami ochrony środowiska oraz utrzymywać w należytych stanie technicznym i estetycznym, nie dopuszczając do nadmiernego pogorszenia jego właściwości użytkowych i sprawności technicznej, w szczególności w zakresie m.in. spełnienia wymagań dotyczących odpowiednich warunków higienicznych i zdrowotnych, czy też zaopatrzenia w wodę. W konsekwencji koszty badań wody wykonane przez organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej obciążają właściciela lub zarządcę nieruchomości.

W orzecznictwie Naczelnego Sądu Administracyjnego⁶² zaprezentowano jednak stanowisko, zgodnie z którym skoro obowiązany do zapewnienia należytej jakości dostarczanej wody jest przedsiębiorstwo wodociągowo-kanalizacyjne, a przedsiębiorstwo takie nie istnieje, bowiem gmina nie utworzyła tego typu zakładu budżetowego, spółki prawa handlowego czy też nie

⁶¹ Dz. U. z 2018 r. poz. 1202

⁶² Wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego siedziba we Wrocławiu z dnia 2 lutego 2012 r. IV SA/Wr 715/11

powierzyła wykonywania zadania zbiorowego zaopatrzenia w wodę innym osobom fizycznym, prawnym lub jednostkom nieposiadającym osobowości prawnej, nie ma też gminnej jednostki organizacyjnej, nieposiadającej osobowości prawnej, a prowadzącej tego rodzaju działalność (w rozumieniu art. 2 pkt 4 ustawy o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę) – to za podmiot zobowiązany do przestrzegania wymagań higienicznych i zdrowotnych wody uznać należy gminę.

Jednocześnie Naczelny Sąd Administracyjny podkreślił, że w przypadku niewywiązania się przez gminę z nałożonego ustawowo obowiązku zbiorowego zaopatrzenia mieszkańców w wodę, mieszkańcy gminy „mają prawo oczekiwać, że Gmina (...) przyczyni się chociaż do tego, że woda, z której korzystają (z konieczności) będzie odpowiedniej jakości i będzie odpowiadała określonym wymaganiom higieniczno-zdrowotnym”⁶³. W związku z tym, w ocenie Naczelnego Sądu Administracyjnego, zasadne jest **obciążenie niewywiązującej się z ustawowych obowiązków gminy kosztami wykonania przez organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej badań wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi, pochodzącej np. z tzw. przydomowej studni.**

W konsekwencji w sytuacji, gdy gmina nie rozwiązała na swoim terenie problemu zbiorowego zaopatrzenia mieszkańców w wodę, możliwe jest przeniesienie kosztów wykonania przez organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej badań wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi na gminę.

⁶³ Wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 26 lipca 2007 r., II OSK 1084/06; Wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 11 października 2013 r., II OSK 1129/12; Wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego we Wrocławiu z dnia 3 marca 2010 r., IV SA/Wr 611/09

3. JAKOŚĆ WODY W BUDYNKACH

Agnieszka Strzemieczna, Anna Kamińska

Uwzględniając fakt, iż jednostki samorządu terytorialnego mogą być organami założycielskimi lub organami prowadzącymi dla podmiotów np. takich jak dom pomocy społecznej, przedszkole, szkoła istotnym jest zwrócenie w niniejszym opracowaniu uwagi na kwestie związane z jakością wody w budynkach.

Przedsiębiorstwa wodociągowo-kanalizacyjne odpowiadają za jakość wody w urządzeniach wodociągowych zdefiniowanych w art. 2 pkt 16 UOZZW jako ujęcia wód powierzchniowych i podziemnych, studnie publiczne, urządzenia służące do magazynowania i uzdatniania wód, sieci wodociągowe, urządzenia regulujące ciśnienie wody. **Odbiorca usług odpowiada natomiast za zapewnienie niezawodnego działania posiadanych instalacji i przyłączy wodociągowych z urządzeniem pomiarowym włącznie.** Na jakość wody w punkcie czerpalnym (kranie) odbiorców usług ma wpływ nie tylko jakość dostarczanej im wody przez przedsiębiorstwo wodociągowo-kanalizacyjne, ale również stan instalacji wewnętrznej obiektu, za jakość której odpowiada zgodnie z art. 61 pkt 1 ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. Prawo budowlane właściciel lub zarządca danego obiektu. Właściciele lub zarządcy budynków mają obowiązek dokonywania w okresie użytkowania obiektu budowlanego przeglądów technicznych budynków i budowli. Stanowi o tym art. 62 ww. ustawy, który dodatkowo określa rodzaje okresowych kontroli dla budynków, elementów budynków, budowli i instalacji w budynkach. Obiekty budowlane powinny być w czasie ich użytkowania poddawane przez właściciela lub zarządcę kontroli okresowej, polegającej na sprawdzeniu stanu technicznego elementów budynku, budowli i instalacji narażonych na szkodliwe wpływy atmosferyczne i niszczące działania czynników występujących podczas użytkowania obiektu, a także instalacji i urządzeń służących ochronie środowiska.

Wykonanie badań jakości wody w budynku w punkcie czerpalnym używanym zwykle do pobierania wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi pozwala na sprawdzenie stanu technicznego wewnętrznej instalacji wodociągowej.

Należy jednocześnie wskazać, iż w rozporządzeniu MZ dookreślono punkty zgodności (tzn. punkty, w których woda musi spełniać określone w tym rozporządzeniu wymagania) nie tylko dla urządzeń wodociągowych, ale także dla budynków użyteczności publicznej, budynków zamieszkania zbiorowego, budynków mieszkalnych czy zakładów produkcji lub obrotu żywnością. W przypadku tych podmiotów woda musi spełniać wymagania rozporządzenia MZ w punkcie czerpalnym używanym zwykle do pobierania wody lub (w przypadku podmiotów

prowadzących produkcję lub obrót żywnością) w punkcie czerpalnym wody wykorzystywanej w produkcji lub obrocie żywnością.

Jak wskazano w niniejszym opracowaniu przedsiębiorstwa wodociągowo-kanalizacyjne mogą wyznaczyć (w porozumieniu z ppis lub pgis) punkt zgodności dla oceny dostarczanej przez nie wody w budynkach użyteczności publicznej lub budynkach zamieszkania zbiorowego lub budynkach mieszkalnych, biorąc tym samym „na siebie” odpowiedzialność, że jakość wody w tym punkcie spełnia wymagania określone w rozporządzeniu MZ, jednakże takie sytuacje mogą być incydentalne.

Ponadto zgodnie z rozporządzeniem MZ, organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej w ramach prowadzonego nadzoru nad jakością wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi, w przypadku stwierdzenia przekroczenia wartości parametrycznej badanych parametrów wody pobranej w punkcie czerpalnym zlokalizowanym w budynku użyteczności publicznej, budynku zamieszkania zbiorowego lub budynku mieszkalnym zawsze dążą do ustalenia jakości wody dostarczanej przez przedsiębiorstwo wodociągowo-kanalizacyjne w punkcie czerpalnym zlokalizowanym najbliżej zaworu głównego oraz **ustalenia podmiotu odpowiedzialnego za nieodpowiednią jakość wody w badanym punkcie poboru wody.**

► Ciepła woda użytkowa

W art. 2 pkt. 18 lit. a UOZZW zdefiniowano wodę przeznaczoną do spożycia przez ludzi jako wodę w stanie pierwotnym lub po uzdatnieniu, przeznaczoną do picia, przygotowania żywności lub innych celów domowych, niezależnie od jej pochodzenia i od tego, czy jest dostarczana z sieci dystrybucyjnej, cystern, w butelkach lub pojemnikach.

W pojęciu „*innych celów domowych*” mieści się także ciepła woda użytkowa objęta działaniami profilaktycznymi (rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 12 kwietnia 2002 r. *w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie*) i badaniami w kierunku wykrycia *Legionelli*.

Zważywszy na powyższe w rozporządzeniu MZ dookreślono zarówno:

I miejsca pobierania próbek ciepłej wody, które powinny pozwolić na ocenę wewnętrznej instalacji wodociągowej (poza siecią wodociągową). Optymalnym rozwiązaniem byłoby, gdyby miejsca te mogły być zlokalizowane w:

- 1) wypływie ze zbiornika ciepłej wody lub najbliższym punkcie czerpalnym;
- 2) punkcie czerpalnym najdalej położonym od zbiornika ciepłej wody;
- 3) miejscu powrotu wody do podgrzewacza;
- 4) wybranych punktach pośrednich, których liczba zależy od wielkości systemu.

► wykonywanie badań na obecność *Legionella* sp.:

- 1) przedsiębiorstwa podmiotu wykonującego działalność leczniczą w rodzaju stacjonarne i całodobowe świadczenia zdrowotne,
- 2) budynki zamieszkania zbiorowego⁶⁴
- 3) budynki użyteczności publicznej, w których w trakcie ich użytkowania wytwarzany jest aerozol wodno-powietrzny⁶⁵.

⁶⁴ Np. domy pomocy społecznej, domy dziecka.

⁶⁵ Np. szkoły umożliwiające uczniom skorzystanie z pryszniców po lekcjach w-f, czy organizujące np. w okresie wakacyjnym kolonie, obozy sportowe itp.

IV. OBOWIĄZKI INFORMACYJNE WÓJTA (BURMISTRZA, PREZYDENTA MIASTA) WZGLĘDEM MIESZKAŃCÓW

Anna Kamińska, Grzegorz Hudzik, Agnieszka Strzemieczna

UOZZW w art. 12 ust. 5 zobowiązuje wójta (burmistrza, prezydenta miasta) do informowania mieszkańców o jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi.

Przyjęte w rozporządzeniu MZ regulacje prawne gwarantują wójtowi (burmistrzowi, prezydentowi miasta) dysponowanie aktualną informacją w zakresie jakości wody dostarczanej przez przedsiębiorstwa wodociągowo-kanalizacyjne mieszkańcom gminy oraz informacjami przekazywanymi przez organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej, co niewątpliwie powinno stanowić ułatwienie realizacji ustawowych obowiązków wójta (burmistrza, prezydenta miasta) we wskazanym powyżej zakresie.

1. Informacje kluczowe z punktu widzenia bezpieczeństwa zdrowotnego konsumentów to informacje o:

- 1) udzieleniu zgody na odstępowanie,
- 2) stwierdzeniu warunkowej przydatności wody do spożycia – *wraz z informacją o zaleceniach i ewentualnych ograniczeniach w wykorzystaniu wody,*
- 3) stwierdzeniu braku przydatności wody do spożycia – *wraz ze wskazaniem możliwości jej wykorzystywania do innych celów niż do spożycia przez ludzi.*

Mając na względzie fakt znaczenia prawidłowości konstruowania tego typu komunikatów (posiadania wiedzy z zakresu zdrowia publicznego) przyjęto zasadę, iż komunikaty te będą opracowywane przez ppis lub pgis – natomiast ich upowszechnianie pozostanie w gestii właściwego wójta (burmistrza, prezydenta miasta). Sposób ich upowszechnienia winien umożliwić bezzwłoczne zapoznanie się z nimi konsumentów z obszaru, dla którego wydano komunikat.

Przy czym konsumenci mogą w odniesieniu do informacji nie objętych w powyższym wyliczeniu uzyskać informację:

- zgodnie z przepisami o dostępie do informacji publicznej,
- z komunikatów umieszczanych na stronie urzędu gminy oraz na stronie internetowej producentów wody, jeżeli taka strona jest prowadzona.

2. Informacje mające bardziej ogólny charakter – obejmują one swoim zakresem:

- 1) obszar gminy, na który dostarczana jest woda podlegająca badaniom, wraz z uwzględnieniem informacji o: przekroczeniach dopuszczalnych wartości parametrów jakości wody i związanych z nimi zagrożeniach zdrowotnych, możliwości poprawy jakości wody, jak również zaleceń mających na celu minimalizację zagrożenia dla zdrowia ludzkiego;
- 2) obszar gminy, na którym woda nie została objęta obowiązkiem wykonywania badań wraz ze wskazaniem powodów;
- 3) zagrożenia wynikające z braku wykonywania badań jakości wody;
- 4) wskazanie czynności, które mogą zostać podjęte w celu ochrony zdrowia przed niepożądanymi skutkami wynikającymi z jakichkolwiek zanieczyszczeń wody.

Informację taką przedstawia na bieżąco wójt (burmistrz, prezydent miasta) w porozumieniu z ppis lub pgis. Informacje o charakterze ogólnym w dużej mierze będą bazowały na danych pochodzących z ocen obszarowych kraju. Z zasady informacje te przedstawiane są na bieżąco, ale ich aktualizacja uzależniona jest od zmieniających się czynników wchodzących w skład informacji podlegającej udostępnianiu konsumentom.

V. WSPÓLPRACA ORGANÓW PAŃSTWOWEJ INSPEKCJI SANITARNEJ Z WÓJTEM (BURMISTRZEM, PREZYDENTEM MIASTA) W REALIZACJI ZADAŃ ZWIĄZANYCH Z ZAPEWNIENIEM ODBIORCOM USŁUG BEZPIECZEŃSTWA ZDROWOTNEGO WODY

Anna Kamińska, Agnieszka Strzemieczna

Jednym z elementów zapewniających wywiązanie się wójta (burmistrza, prezydenta miasta) z ustawowego obowiązku informowania mieszkańców o jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi są niewątpliwie informacje przekazywane przez ppis oraz pgis.

Obowiązki organów Państwowej Inspekcji Sanitarnej w stosunku do wójta (burmistrza, prezydenta miasta) wynikające z rozporządzenia MZ.

1. Informowanie właściwego wójta (burmistrza, prezydenta miasta) o jakości wody na nadzorowanym obszarze – § 20 ust. 1 pkt 10 rozporządzenia MZ.

Informowanie właściwego wójta (burmistrza, prezydenta miasta) o stwierdzeniu:

- 1) przydatności wody do spożycia lub
- 2) przydatności wody do spożycia na warunkach udzielonego odstępstwa lub
- 3) warunkowej przydatności wody do spożycia lub
- 4) braku przydatności wody do spożycia

oraz wydanych zaleceniach dotyczących możliwości korzystania z wody lub ograniczeniach, jakim to korzystanie powinno podlegać, w przypadkach, o których mowa w pkt 2–4 – § 21 ust. 8 rozporządzenia MZ.

2. Przekazywanie do wiadomości właściwego wójta (burmistrza, prezydenta miasta) oraz starosty **w terminie do dnia 31 marca za poprzedni rok kalendarzowy** oceny obszarowej jakości wody* dotyczącej strefy zaopatrzenia, obszaru gminy oraz obszaru powiatu – § 23 ust. 5 rozporządzenia MZ.

3. W przypadku stwierdzenia przez właściwego państwowego inspektora sanitarnego:

- przydatności wody do spożycia na warunkach przyznanej zgody na odstępstwo lub
- warunkowej przydatności wody do spożycia lub
- braku przydatności wody do spożycia

opracowanie oraz przekazanie właściwemu wójtowi (burmistrzowi, prezydentowi miasta) komunikatów w celu ich rozpowszechnienia w sposób umożliwiający bezzwłoczne zapoznanie się z nimi konsumentów z obszaru, dla którego wydano komunikat – § 26 ust. 1 rozporządzenia MZ.

4. Niezwłocznie po udzieleniu zgody na odstępstwo informowanie właściwego wójta (burmistrza, prezydenta miasta) o udzielonej zgodzie, w szczególności o rodzaju i warunkach udzielonego odstępstwa, a także zapewnienie doradztwa konsumentom, dla których udzielone odstępstwo może stanowić szczególne zagrożenie zdrowotne – § 33 rozporządzenia MZ.

** Ocena obszarowa jakości wody przeznaczonej do spożycia dokonywana jest na podstawie okresowych ocen jakości wody**.* Zawiera ona informacje dotyczące spełnienia przez tę wodę (na nadzorowanym obszarze, dla którego jest ona opracowywana), wymagań określonych w załącznikach do rozporządzenia MZ. Ocena obszarowa zawiera wykaz producentów wody oraz informacje o:

- a) wielkości produkcji wody dostarczanej od poszczególnych producentów i sposobie jej uzdatniania,
- b) liczbie ludności zaopatrywanej w wodę,
- c) jakości wody, sposobie jej uzdatniania i dezynfekcji, jeżeli jest stosowana,
- d) przekroczeniach wartości dopuszczalnych parametrów jakości wody wraz ze wskazaniem ich wpływu na zdrowie konsumentów,
- e) zgłoszonych reakcjach niepożądanych związanych ze spożyciem wody na danym obszarze,
- f) prowadzonych postępowaniach administracyjnych w zakresie jakości wody,
- g) działaniach naprawczych prowadzonych przez przedsiębiorstwa wodociągowo-kanalizacyjne.

*** Okresowa ocena jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi zawiera informacje dotyczące spełnienia przez tę wodę (na nadzorowanym obszarze, dla którego jest ona opracowywana), wymagań określonych w załącznikach do rozporządzenia MZ. Wydawanie przedmiotowej oceny przez ppis lub pgis uzależnione jest od częstotliwości badań jakości wody oraz uzyskiwanych wyników badań jej jakości oraz udzielonego odstępstwa albo stwierdzonej warunkowej przydatności wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi. Oceny okresowe służą do przekazania właściwemu wójtowi (burmistrzowi, prezydentowi miasta) informacji koniecznych do podjęcia działań mających na celu zaopatrzenie konsumentów w wodę o właściwej jakości.*

BIBLIOGRAFIA

Prawo krajowe:

1) Ustawy:

- Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. *o samorządzie gminnym* (Dz. U. z 2018 r. poz. 994, z późn. zm.),
- Ustawa z dnia 7 czerwca 2001 r. *o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków* (Dz. U. z 2018 r. poz. 1152, z późn. zm.),
- Ustawa z dnia 14 marca 1985 r. *o Państwowej Inspekcji Sanitarnej* (Dz. U. z 2017 r. poz. 1261, z późn. zm.),
- Ustawa z dnia 20 lipca 2017 r. *Prawo wodne* (Dz. U. poz. 1566, z późn. zm.),
- Ustawa z dnia 7 lipca 1994 r. *Prawo budowlane* (Dz. U. z 2018 r. poz. 1202, z późn. zm.),
- Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. *o wyrobach budowlanych* (Dz. U. z 2016 r. poz. 1570, z późn. zm.),
- Ustawa z dnia 25 sierpnia 2006 r. *o bezpieczeństwie żywności i żywienia* (Dz. U. z 2018 r. poz. 1541, z późn. zm.),
- Ustawa z dnia 6 marca 2018 r. *Prawo przedsiębiorców* (Dz. U. poz. 646, z późn. zm.),
- Ustawa z dnia 20 lipca 1991 r. *o Inspekcji Ochrony Środowiska* (Dz. U. z 2018 r. poz. 1471, z późn. zm.),
- Ustawa z dnia 15 kwietnia 2011 r. *o działalności leczniczej* (Dz. U. z 2018 r. poz. 160, z późn. zm.),
- Ustawa z dnia 27 lipca 2005 r. *Prawo o szkolnictwie wyższym* (Dz. U. z 2017 r. poz. 2183, z późn. zm.),
- Ustawa z dnia 30 kwietnia 2010 r. *o instytutach badawczych* (Dz. U. z 2018 r. poz. 736, z późn. zm.),
- Ustawa z dnia 14 czerwca 1960 r. *Kodeks postępowania administracyjnego* (Dz. U. z 2017 r. poz. 1257, z późn. zm.),
- Ustawa z dnia 20 maja 1971 r. *Kodeks wykroczeń* (Dz. U. z 2018 r. poz. 618, z późn. zm.);

2) Rozporządzenia:

- Rozporządzenie Prezesa Rady Ministrów z dnia 17 października 2002 r. *w sprawie nadania funkcjonariuszom organów Państwowej Inspekcji Sanitarnej uprawnień do nakładania grzywien w drodze mandatu karnego* (Dz. U. z 2014 r. poz. 282, z późn. zm.),
- Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 12 kwietnia 2002 r. *w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie* (Dz. U. z 2015 r. poz. 1422, z późn. zm.),
- Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 16 sierpnia 1999 r. *w sprawie warunków technicznych użytkowania budynków mieszkalnych* (Dz. U. poz. 836, z późn. zm.),

- Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 6 czerwca 2007 r. w sprawie dostaw bezpośrednich środków spożywczych (Dz. U. poz. 774),
- Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 30 września 2015 r. w sprawie wymagań weterynaryjnych przy produkcji produktów pochodzenia zwierzęcego przeznaczonych do sprzedaży bezpośredniej (Dz. U. poz. 1703),
- Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 5 czerwca 2018 r. w sprawie przyjęcia „Programu działań mających na celu zmniejszenie zanieczyszczenia azotanami pochodzącymi ze źródeł rolniczych oraz zapobieganie dalszemu zanieczyszczeniu” (Dz. U. poz. 1339).

Prawo UE:

1) Dyrektywy:

- Dyrektywa Rady 98/83/WE z dnia 3 listopada 1998 r. w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi (Dz. Urz. UE L 330 z 05.12.1998, str. 32, z późn. zm.; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 15, t. 4, str. 90, z późn. zm.),
- Dyrektywa Komisji (UE) 2015/1787 z dnia 6 października 2015 r. zmieniająca załączniki II oraz III do dyrektywy Rady 98/83/WE w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi (Dz. Urz. UE L 260 z 07.10.2015, s. 6),
- Dyrektywa Rady 2013/51/EURATOM z dnia 22 października 2013 r. określająca wymogi dotyczące ochrony zdrowia ludności w odniesieniu do substancji promieniotwórczych w wodzie przeznaczonej do spożycia przez ludzi (Dz. U. UE L 296 z 07.11.2013, str. 12),
- Dyrektywa 2000/60/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 23 października 2000 r. ustanawiająca ramy wspólnotowego działania w dziedzinie polityki wodnej (Dz. Urz. UE. L Nr 327, str. 1),
- Dyrektywę Rady 91/676/EWG z dnia 12 grudnia 1991 r. dotyczącą ochrony wód przed zanieczyszczeniami powodowanymi przez azotany pochodzenia rolniczego (Dz. Urz. UE L 375 z 31.12.1991, str. 1, z późn. zm.);

2) Rozporządzenia:

- Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) NR 305/2011 z dnia 9 marca 2011 r. ustanawiające zharmonizowane warunki wprowadzania do obrotu wyrobów budowlanych i uchylające dyrektywę Rady 89/106/EWG (Dz. Urz. UE. L Nr 88, str. 5, z późn. zm.),
- Rozporządzenie (WE) nr 178/2002 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 28 stycznia 2002 r. ustanawiające ogólne zasady i wymagania prawa żywnościowego, powołujące Europejski Urząd ds. Bezpieczeństwa Żywności oraz ustanawiające procedury w zakresie bezpieczeństwa żywności (Dz. Urz. UE. L Nr 31, str. 1, z późn. zm.),
- Rozporządzenie (WE) nr 852/2004 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie higieny środków spożywczych (Dz. Urz. UE. L Nr 139, str. 1, z późn. zm.),

- Rozporządzenie (WE) nr 853/2004 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 29 kwietnia 2004 r. *ustanawiające szczególne przepisy dotyczące higieny w odniesieniu do żywności pochodzenia zwierzęcego* (Dz. Urz. UE. L Nr 139, str. 55, z późn. zm.),
- Rozporządzenie (WE) nr 854/2004 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 29 kwietnia 2004 r. *ustanawiające szczególne przepisy dotyczące organizacji urzędowych kontroli w odniesieniu do produktów pochodzenia zwierzęcego przeznaczonych do spożycia przez ludzi* (Dz. Urz. UE. L Nr 139, str. 206, z późn. zm.).

Normy:

- PN-EN 15975-2 *„Bezpieczeństwo zaopatrzenia w wodę do spożycia – Wytyczne dotyczące zarządzania kryzysowego i ryzyka – Część 2: Zarządzanie ryzykiem”*,
- PN-EN ISO/IEC-17025 *„Ogólne wymagania dotyczące laboratoriów badawczych i wzorcujących”*,
- PN-EN ISO/IEC 17043 *„Ocena zgodności -- Ogólne wymagania dotyczące badania biegłości”*.

Opracowania Światowej Organizacji Zdrowia (WHO):

- Wytyczne dotyczące jakości wody do picia. Wydanie czwarte. Bydgoszcz 2014 (Guidelines for Drinking-water Quality – 4th Edition, World Health Organization 2011),
- Bezpieczeństwo wodne w budynkach (World Health Organization 2011),
- *Legionella and the prevention of Legionellosis* (World Health Organization 2007).

Inne:

- Sprawozdanie specjalne Europejskiego Trybunału Obrachunkowego nr 12/2017 *„Wdrażanie dyrektywy w sprawie wody pitnej – dostęp do wody i jej jakość w Bułgarii, na Węgrzech i w Rumunii poprawiły się, jednak konieczne są znaczne dalsze inwestycje”* [<https://www.eca.europa.eu/pl/Pages/DocItem.aspx?did=41789>],
- Informacja Najwyższej Izby Kontroli o wynikach kontroli pn. *„Realizacja zbiorowego zaopatrzenia w wodę mieszkańców gmin województwa lubuskiego”* [<https://www.nik.gov.pl/kontrole/P/15/110/LZG/>],
- Informacja Najwyższej Izby Kontroli o wynikach kontroli pn. *„Ochrona jakości wód ujmowanych do zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczona do spożycia”* [<https://www.nik.gov.pl/kontrole/P/16/045/>],
- Informacja Najwyższej Izby Kontroli o wynikach kontroli pn. *„Realizacja zbiorowego zaopatrzenia w wodę mieszkańców gmin wiejskich”* [<https://www.nik.gov.pl/kontrole/wyniki-kontroli-nik/kontrole,17795.html>],
- Informacja Najwyższej Izby Kontroli o wynikach kontroli pn. *„Utrzymanie i eksploatacja sieci wodociągowych w miastach”* [<https://www.nik.gov.pl/kontrole/wyniki-kontroli-nik/kontrole,18130.html>].

Informacje o autorach:

Grzegorz Hudzik	Zastępca Głównego Inspektora Sanitarnego
Anna Kamińska	Dyrektor Departamentu Bezpieczeństwa Zdrowotnego Wody GIS
Agnieszka Strzemieczna	Główny Specjalista w Departamencie Bezpieczeństwa Zdrowotnego Wody GIS
Katarzyna Parafińska	Główny Specjalista w Departamencie Bezpieczeństwa Zdrowotnego Wody GIS
Weronika Sołtan	Główny Specjalista w Departamencie Bezpieczeństwa Zdrowotnego Wody GIS
Kamila Kuduk	Specjalista w Departamencie Bezpieczeństwa Zdrowotnego Wody GIS

